GDYNIA – Z ŻELAZA, Z BETONU...

NA 100 FOTOGRAFII GDYNI – LECIE NIEPODLEGŁOŚCI

NACZELNA DYREKCJA
ARCHIWÓW PAŃSTWOWYCH

ARCHIWUM PAŃSTWOWE
W GDAŃSKU

100-LECIE ODZYSKANIA NIEPODLEGŁOŚCI

„Gdynia stała się odbiciem woli zjednoczonego narodu polskiego, iż świadom on jest swych praw i obowiązków, płynących z faktu wolności i zjednoczenia Państwa. Gdynia—z żelaza, z betonu, Gdynia ruchliwa i zaborcza, pochłaniająca wciąż nowe pustkowia, ujarzmiająca wciąż nowe zagony wodne, trwać będzie ku chwale imienia polskiego, jako symbol zgodnego wysiłku całego narodu polskiego na wieki."

(Eugeniusz Kwiatkowski, wicepremier rządu RP, 1937 r.)

"Gdynia became a reflection of will of the united Polish nation, of the nation's awareness of its rights and duties, flowing from the fact of a free and united State. Gdynia – of iron, of concrete, a mobile and grasping Gdynia, encompassing ever new empty lands, suborning ever new water lanes, will remain for the greater glory of the name of Poland, as a symbol of concerted effort from the entire Polish nation, for ages long."

(Eugeniusz Kwiatkowski, deputy premier of the Polish government, 1937)

GDYNIA—Z ŻELAZA, Z BETONU...

100 FOTOGRAFII GDYNI NA 100-LECIE NIEPODLEGŁOŚCI

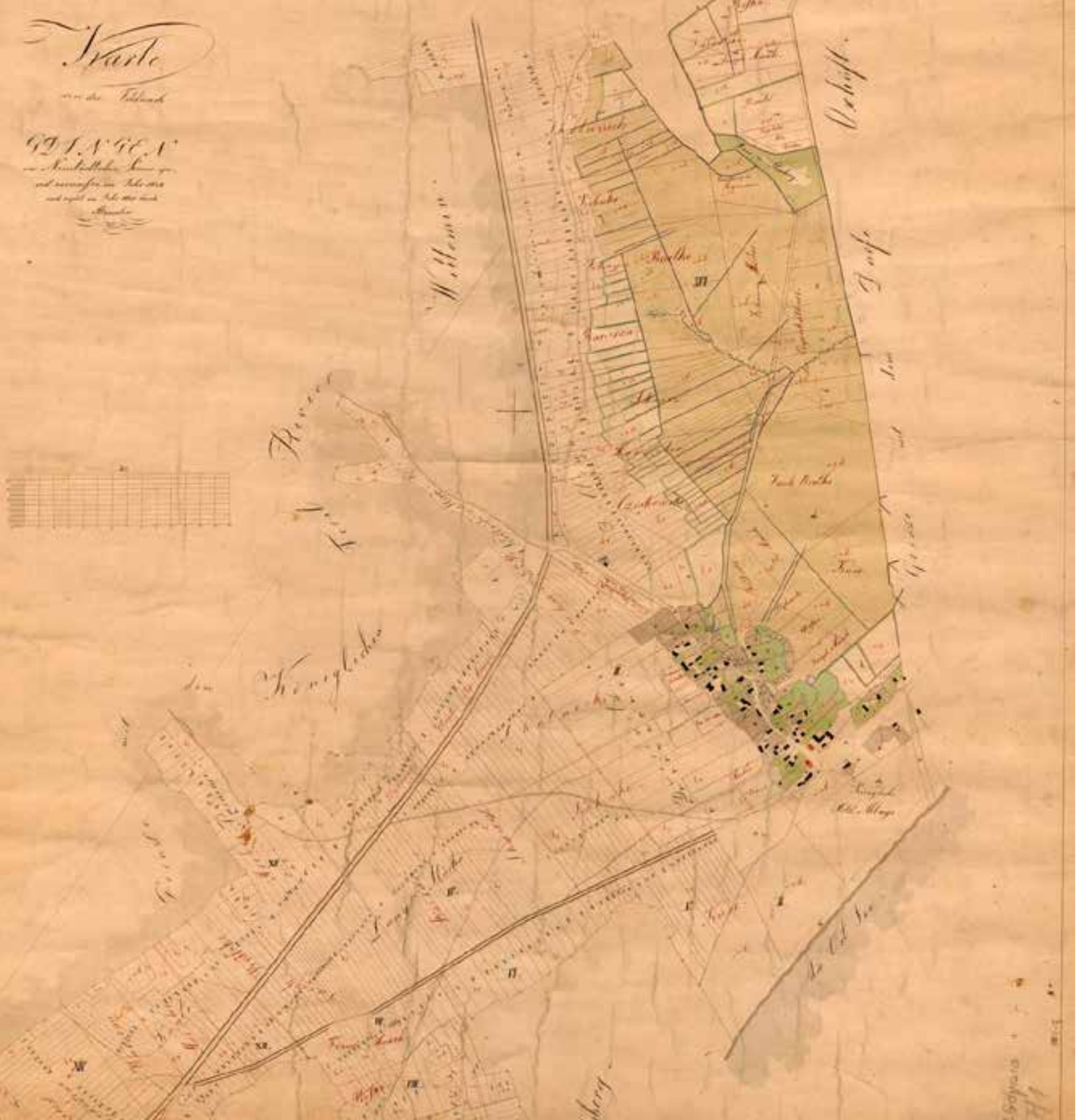

Szanowni Państwo

Rzeczypospolita odradzająca się sto lat temu od razu stanęła przed licznymi wyzwaniami i problemami gospodarczymi. Sprawami o największym znaczeniu dla funkcjonowania kraju były integracja obszarów, które wchodząc uprzednio w skład trzech różnych organizmów państwowych znajdowały się na różnym poziomie rozwoju gospodarczego oraz wykorzystanie do celów handlowych uzyskanego dostępu do Morza Bałtyckiego.

Bezsprzecznie jednym z największych osiągnięć Państwa Polskiego w zakresie wykorzystania wybrzeża Bałtyku była budowa portu i stoczni morskiej w Gdyni, które umożliwiły swobodny rozwój wymiany handlowej pomiędzy Rzecząpospolitą, a resztą świata. Z budową portu morskiego i stoczni związany był bezpośrednio niebywale szybki rozwój Gdyni, która w przeciągu kilku lat z osady rybackiej przekształciła się w nowoczesny ośrodek miejski.

Nawiązując do rocznicy 100-lecia Odzyskania Niepodległości przez Państwo Polskie pragniemy zaprezentować kolekcję zdjęć archiwalnych na której uwiecznione zostały budowa oraz rozwój portu i miasta Gdynia od wczesnych lat 20-tych do późnych lat 60-tych XX wieku.

Uprzejmie zapraszam do zapoznania się z zebranymi w publikacji archiwaliami.

Piotr Wierzbicki
Dyrektor Archiwum Państwowego w Gdańsku

Esteemed Readers,

Polish Republic, as it was being reborn a hundred years ago, immediately had to face a number of challenges and economic problems. The most important issues for the country's functioning were the matters of uniting its lands, as those, regained from three different states, represented differing levels of economic development, and of mercantile exploitation of the access to the Baltic Sea, which Poland obtained.

Indubitably, in regard to making use of the Baltic seacoast, the construction of harbor and shipyard in Gdynia ranked among the greatest achievements of the Polish state, as this enabled unfettered trade between the republic and the rest of the world. The construction of harbor and shipyard was directly related to the incredibly rapid development of Gdynia, which in a few years grew from a fishing settlement into a modern urban hub.

Thus it seems appropriate for us now, on the hundredth anniversary of regaining independence by the Polish Republic, to present a selection of archival photos depicting the construction and development of the harbor and city of Gdynia, from early 1920s to late 1960s.

I invite you to browse the archival material collected herein.

Piotr Wierzbicki
Director of the State Archives in Gdańsk

WSTĘP

Oddajemy w ręce Czytelników unikalne wydawnictwo albumowe pt. „Gdynia - z żelaza, z betonu... 100 fotografii Gdyni na 100-lecie niepodległości" prezentujące w trzech głównych odsłonach (zatytułowanych: marzenia, port i miasto) fenomen gospodarczy i społeczny, jakim była i jest Gdynia. Budowane odważnie i z rozmachem port oraz miasto, do niedawna kaszubska wioska, która prawa miejskie uzyskała w 1926 r., rozwijały się w rekordowo krótkim czasie. Młode miasto szybko stało się bezpośrednim zapleczem i oparciem portu, by jeszcze przed wybuchem II wojny światowej dołączyć do grona najważniejszych miast portowych Europy. W okresie II Rzeczpospolitej Gdynia była nie tylko symbolem przedsiębiorczości i nowoczesności, ale przede wszystkim największym węzłem gospodarczym kraju, siedzibą floty handlowej i wojennej, firm i przedsiębiorstw handlu morskiego, a także organizacji gospodarczych dbających o rozwój i obronę polskich interesów handlowych.

Album ilustruje wszystkie najważniejsze zjawiska rozwoju miasta i portu w Gdyni. Na jego kartach można dostrzec wytrwałą i rzetelną pracę pionierów budujących własny port morski. Fotografie obrazują systematyczny rozrost rybackiej wioski do rozmiarów wielkiego portowego miasta. Czytelnicy poznają niepowtarzalną dynamikę rozwoju gdyńskiego portu. Są świadkami nie tylko tego jak powstawały baseny i nabrzeża, jak stawiano dźwigi, magazyny, chłodnie, czy inną infrastrukturę portową, ale też w jaki sposób powstawało miasto. Sukces Gdyni sprawił bowiem, że „ożywczy wiatr od morza" powiał na całe polskie społeczeństwo doby II RP. Ten przysłowiowy „wiatr" odmienił dusze Polaków, którzy zrozumieli, że morze daje potężny instrument gospodarczy, o który należy dbać, jak o źrenicę własnego oka. Na kartach albumu prezentujemy również unikatowe fotografie statków polskiej floty handlowej i pasażerskiej, m.in. wspaniałej fregaty „Dar Pomorza" oraz nowoczesnych transatlantyków „Piłsudski", czy „Batory".

Tytuł albumu może być nieco mylący, bo na wspomniane „100 fotografii" składa się de facto 100 ujęć głównych, uzupełnionych o mniejsze fotografie. Ich walorem jest oryginalność, gdyż zdecydowana większość nigdy nie była publikowana, jak również brak upiększających korekt oraz retuszy. Jedynie w nielicznych przypadkach zdecydowano się na połączenie kilku zdjęć w większe ujęcia panoramiczne, tak aby pokazać w całej krasie rozmach i skalę budowanego miasta i portu. Wszystkie zdjęcia pochodzą z zasobu Archiwum Państwowego w Gdańsku oraz Oddziału w Gdyni, a konkretnie z archiwalnych zespołów: Gdańskiego Urzędu Morskiego w Gdyni (APG OG sygn. 3), Zbioru fotografii miasta i portu w Gdyni (APG OG sygn. 90), Kolekcji przezroczy (APG sygn. 1155), Zbioru fotogramów „Rysia" – Mariana Dobrzykowskiego z Gdańska (APG sygn. 1579), Komitetu Wojewódzkiego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Gdańsku (APG sygn. 2384), Kolekcji fotografii redaktora Marka Zarzeckiego z Gdańska (APG sygn. 3127) oraz Centrali Rybnej w Gdyni (APG OG sygn. 122).

Jarosław Drozd
Archiwum Państwowe w Gdańsku Oddział w Gdyni

INTRODUCTION

We present to our Readers a unique picture book, "Gdynia – of iron, of concrete… A hundred pictures for the hundred years of independence", which, in three main chapters, titled The Dreams, The Harbor, and The City, displays the economic and social phenomenon of Gdynia as it was and is. The harbor and the city, developed with courage and impetus from what was until fairly recently a Kashubian fishing village, which was incorporated as a city only in 1926, grew to their present size in record time. The young city quickly provided immediate support and backing for the harbor, joining the ranks of Europe's most important port cities even before the outbreak of World War II. In the period of Second Polish Republic, Gdynia symbolized not only enterprise and modernity, but was also the greatest economic hub of the country, the base for merchant fleet and the navy, the home to maritime trading companies and enterprises, as well as to economic organizations working for the development and protection of Polish trade.

The picture book illustrates all the important aspects of development of Gdynia as city and harbor. One can see the persistence and good workmanship of the pioneers who were building a seagoing harbor for their country. The photographs depict the gradual growth of a fishing village into a great port. The readers will see the incomparable impetus of the harbor's development. They will witness not just the appearance of docks and quays, the construction of cranes, warehouses, refrigeration plants, and other infrastructure of the harbor, but also the way the city was rising. For the success of Gdynia caused "invigorating sea breeze" to waft over the entire Polish society of the Second Republic era. That proverbial breeze caused a sea change in the souls of Poles, who gained perception that the sea grants a powerful economic tool which has to be protected as the apple of one's own eye. The book presents also unique photographs of Polish merchant and passenger ships, including the glorious tall ship "Dar Pomorza" and the modern trans-Atlantic liners "Piłsudski" or "Batory".

The book's title is perhaps somewhat misleading, as the 100 photographs are just the main images, which are supplemented with minor images. Their general value lies in genuineness, as most of them have never been published before, there were no beautifying corrections or retouching. Only in a few instances it was decided to merge several shots into a greater, panoramic image, so as to wholly depict the sheer scale of city and harbor being built. Almost all the pictures were sourced from the State Archives in Gdańsk (APG) and its Branch Office in Gdynia (APG OG), and in particular from the following archival collections: Gdańsk Maritime Office in Gdynia (APG OG, collection no. 3), Collection of photographs of Gdynia and the harbor (APG OG, collection no. 90), Diapositives Collection (APG, collection no. 1155), collection of photographs by "Ryś" [Lynx] – Marian Dobrzykowski of Gdańsk (APG, collection no. 1579), Voivodeship Committee of Polish United Workers' Party in Gdańsk (APG, collection no. 2384), collection of photographs by photojournalist Marek Zarzecki, Gdańsk (APG, collection no. 3127), and Fishing Central in Gdynia (APG OG, collection no. 122).

Jarosław Drozd
State Archives in Gdańsk, Branch Of Gdynia

„Wszyscy Polacy patrzą z dumą i radością na dokonane już nad morzem prace i oczekują dalszego ich postępu. Umiłowanie morza i zrozumienie jego znaczenia dla Państwa nie było obce naszemu narodowi i za czasów dawnej Rzeczypospolitej, brakło jednak świadomej, planowej i stałej woli i pracy dla rozwinięcia naszych stosunków morskich, naszego handlu morskiego i naszej floty. Największa zaś nawet idea musi się wcielić w kształt widomy, by nie zostać mrzonką."

(Ignacy Mościcki, Prezydent RP, 1932 r.)

I. MARZENIA

"All the Poles watch with pride and joy the work already done at the seaside, and they expect further progress. The love of the sea and the understanding of the sea's meaning for the State was not alien to our nation in the days of the old Republic, either, but what was missing was the conscious, planned and constant effort towards developing our maritime relations, our naval trade and our navy. And even the grandest idea needs to take on visible flesh so as not to become a daydream."

(Ignacy Mościcki, President of Poland, 1932)

I. THE DREAMS

1.1 Teren przyszłego portu od Oksywia do Gdyni, APG, sygn. 1155-III/79.

The area of the future harbor, from Oksywie to Gdynia APG, sig. 1155-III/79.

W 1920 r. w okresie obejmowania Pomorza przez Polskę, Gdynia była nieznaną wsią nad Bałtykiem, mającą w 1921 r. zaledwie 1268 mieszkańców. W chwili wybuchu II wojny światowej Polska mogła poszczycić się nowoczesnym portem morskim, odgrywającym dużą rolę w życiu gospodarczym II RP. Równocześnie z portem rozwijało się miasto, które w 1939 r. stało się ośrodkiem wielkomiejskim, liczącym ponad 127 tys. mieszkańców.

In 1920, as Pomerania was being incorporated in Poland, Gdynia was an unknown village by the Baltic, numbering a mere 1268 inhabitants in 1921. As the World War II broke out, Poland could boast a modern seaport which played a major role in the Second Polish Republic's economy. Alongside the harbor, the city grew as well – in 1939 it was a large population center, with more than 127 thousand inhabitants.

1.2 Drewniany krzyż, upamiętniający rozpoczęcie budowy portu, APG OG, sygn. 3/863-28.

Wooden cross commemorating the start of harbor's construction, APG OG, sig. 3/863-28.

1.3 Port budowany był wspólnym wysiłkiem ludzi i koni z całej Polski, APG OG, sygn. 3/862-85.

The harbor was constructed through pooled effort of men – and horses – from all over Poland, APG OG, sig. 3/862-852.

2.1 Nabrzeża portu budowano z żelbetonowych skrzyni – kesonów, APG OG, sygn. 3/861-14.

The quays were built from reinforced concrete frames – caissons, APG OG, sig. 3/861- 14.

2.2 APG OG, sygn. 3/861-1.

APG OG, sig. 3/861-1.

2.3 APG OG, sygn. 3/861-9.

APG OG, sig. 3/861-9.

3.1 Eugeniusz Kwiatkowski w towarzystwie m.in. dyrektora Stoczni Gdyńskiej Arnolda Badiana i Dyrektora Urzędu Morskiego Stanisława Łęgowskiego na terenie stoczni w budowie (6 IV 1939 r.), APG OG, sygn. 3/861-16.

Eugeniusz Kwiatkowski, accompanied by director of the Gdynia Shipyard Arnold Badian, director of Naval Office Stanisław Łęgowski, and others, visiting the shipyard during its construction (April 6, 1939), APG OG, sig. 3/861-16.

„Polska bez własnego wybrzeża morskiego i bez własnej floty nie będzie nigdy ani zjednoczona, ani niepodległa, ani samodzielna gospodarczo i politycznie, ani szanowana w wielkiej rodzinie państw i narodów, ani zdolna do zabezpieczeni warunków bytu, pracy, postępu i dobrobytu swym obywatelom"
(Eugeniusz Kwiatkowski, Minister Przemysłu i Handlu, 1930 r.)

"Without its own seacoast and its own navy, Poland will not ever be either united or independent, nor economically and politically sovereign, nor respected in the great family of states and nations, nor able to secure its conditions of existence, for work, for progress and for the well-being of her citizens."
(Eugeniusz Kwiatkowski, minister for industry and trade, 1930)

3.2 APG OG, sygn. 3/861-22.

APG OG, sig. 3/861-22.

Eugeniusz Kwiatkowski – orędownik budowy w Gdyni wielkiego portu morskiego z betonu i żelaza. Kwiatkowski nie tylko umiał uruchomić państwowe środki finansowe na ten cel, lecz dla swojej koncepcji potrafił też pozyskać prywatnych inwestorów.

Eugeniusz Kwiatkowski – the promoter of building in Gdynia a major seaport of concrete and iron. Not only was he able to allocate the State's financial resources to this end, but he also managed to attract private investors to realize his plans.

3.3 Eugeniusz Kwiatkowski na „Darze Pomorza", 1947 r., APG sygn. 1579/87-63, fot. M. Dobrzykowski „Ryś".

Eugeniusz Kwiatkowski visiting the sailing ship "Dar Pomorza", 1947, APG, file no. 1579/87-63, photo by M. Dobrzykowski "Lynx"

Dla prowadzenia administracji morskiej w 1920 r. utworzono Urząd Marynarki Handlowej w Wejherowie. W 1927 r. przeniesiony do Gdyni i przemianowany na Urząd Morski.

For naval administration, Merchant Navy Office was established in Wejherowo in 1920. In 1927 it was transferred to Gdynia and renamed as Maritime Office.

← 4.1. Biało-czerwona flaga nad gmachem UM, APG OG, sygn. 3/860-272.

The white and red flying over the Maritime Office building, APG OG, sig. 3/860-272.

4.2 Budynek przed rozbudową, 1935 r., APG OG, sygn. 3/860-262.

The building prior to expansion, 1935, APG OG, sig. 3/860-262.

4.3 Po rozbudowie,1938 r., APG OG, sygn. 3/863-591.

After the expansion, 1938, APG OG, sig. 3/863-591.

5. Budowa Dworca Morskiego przy Nabrzeżu Francuskim, w tle Kapitanat Portu, 1933 (APG OG, sygn. 3/860-178)

The Maritime Terminus under construction on the French Quay, with Harbormaster's Office in the background, 1933, APG OG, sig. 3/860-178.

W 1933 r. oddano do użytku Dworzec Morski, będący istotnym elementem polityki emigracyjnej państwa. W odrodzonej po rozbiorach II Rzeczypospolitej emigracja z jednej strony postrzegana była, jako osłabienie żywotnych sił narodu, z drugiej zaś w obliczu niedorozwoju gospodarczego kraju stała się dla wielu jego obywateli koniecznością.

In 1933, the Maritime Terminus was opened for use, as an important element of the state's migration policy. In the Second Republic, reborn after a century of partitioning, emigration was perceived as weakening the vital forces of the nation, but on the other hand it became a necessary option to many citizens, facing Poland's economic underdevelopment.

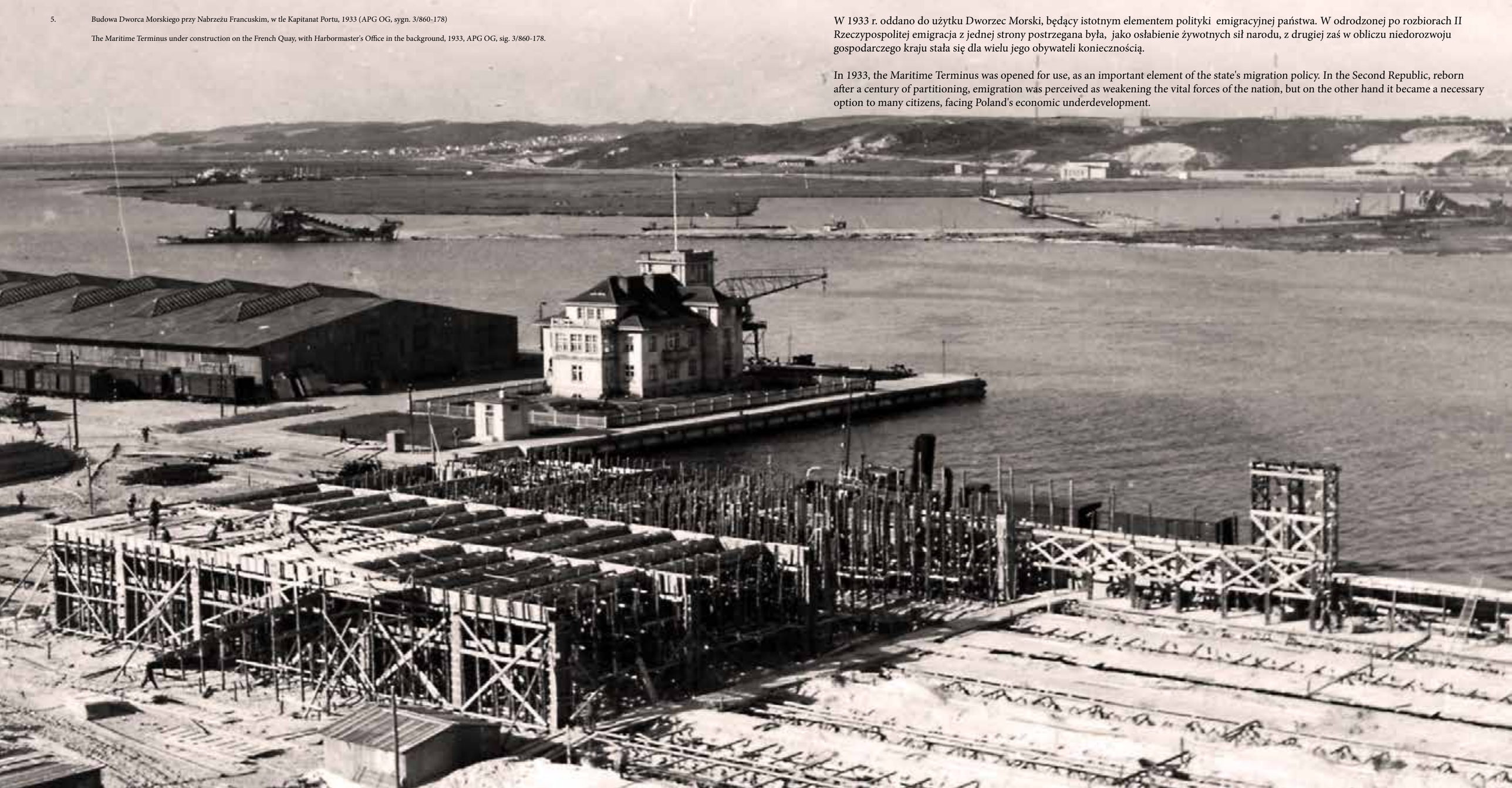

6.1. SS „Polonia", APG OG, sygn. 3/860-373.

SS "Polonia", APG OG, sig. 3/860-373.

Budowany z rozmachem port stał się zapleczem dla powstającej wówczas polskiej floty handlowej i pasażerskiej. W 1935 r. port miał już wszystkie niezbędne nabrzeża oraz baseny, pozwalające na zawijanie nawet największych wówczas statków.

The expansively built harbor became the home base for Polish Merchant Navy being then established, including passenger ships. In 1935 the harbor possessed all the necessary quays and docks, enabling even the largest ships of that time to enter.

6.2. SS „Pułaski",APG OG, sygn. 3/860-380.

SS Pułaski", APG OG, sig. 3/860-380.

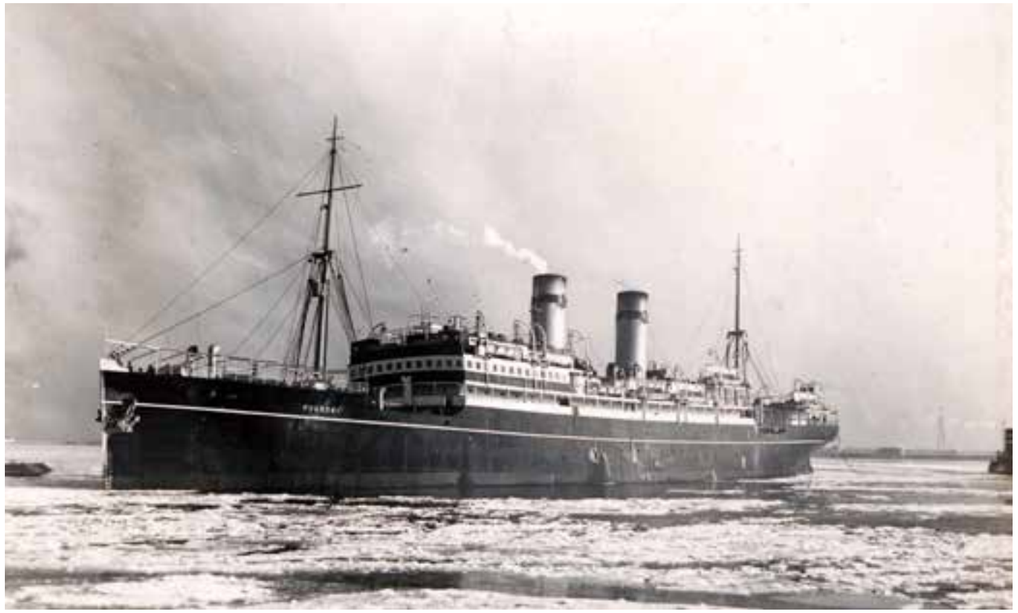

6.3. SS „Pułaski", APG OG, sygn. 3/863-284.

SS Pułaski", APG OG, sig. 3/863-284.

7.1 Kutry rybackie, APG OG, sygn. 3/863-184.

Fishing boats, APG OG, sig. 3/863-184.

W nowoczesnym porcie znalazło się również miejsce dla rybaków. Infrastruktura portowa pozwoliła na dalszy rozwój floty. Obok wysłużonych kutrów pojawiły się nowe jednostki umożliwiające płowy dalekomorskie.

The modern harbor was home to fishermen, too. The harbor's infrastructure allowed for further development of the fishing fleet. The worn boats were joined by new vessels, allowing for deep-sea fishing.

7.2 Port rybacki około 1946 r., APG, sygn. 1579/100-11, fot. M. Dobrzykowski „Ryś".

Fishing harbor, ca. 1946, APG, sig. 1579/100-11, photo by M. Dobrzykowski "Lynx"

7.3 Zima w porcie rybackim, APG OG, sygn. 3/863-616.

Fishing harbor in winter, APG OG, sig. 3/863-616.

8.1 „Dar Pomorza", APG OG, sygn. 3/863-175.

"Dar Pomorza", APG OG, sig. 3/863-175.

W związku z budową portu morskiego w czerwcu 1930 r. przeniesiono z Tczewa do Gdyni szkołę morską, która kształciła wykwalifikowaną kadrę dla rozwijającego się portu. Użytkowany do tej pory statek szkolny „Lwów" został wycofany ze służby, a jego miejsce zajął "Dar Pomorza".

Due to the seaport being constructed, in June 1930 the navy academy in Tczew was moved to Gdynia, continuing to train the professional cadres for the developing harbor. The training ship "Lwów", used until that time, was replaced in service by "Dar Pomorza".

8.2 „Dar Pomorza" przy Nabrzeżu Francuskim, APG OG, sygn. 3/863-103.

"Dar Pomorza" at the French Quay, APG, sig. 1579/100-11, photo by M. Dobrzykowski "Lynx".

8.3 „Dar Pomorza" w porcie gdyńskim, APG OG, sygn. 3/863-755 i 756.

"Dar Pomorza" in Gdynia harbor, APG OG, sig. 3/863-755 and 756.

9.1 APG, sygn. 1155-III/86.

APG, sig. 1155-III/86.

9.2. APG OG, sygn. 3/860-37.

APG OG, sig. 3/860-37.

Gdynia lat trzydziestych dla jednych była miastem, w którym dorobili się kamienicy, samochodu lub intratnego stanowiska, dla innych stała się miejscem trudnego życiowego startu. Żywiołowy rozwój Gdyni spowodował powstawanie prowizorycznych skupisk szop, zbitych z dykty i blachy zwanych żartobliwie „Pekinem" „Meksykiem" czy „Budapesztem"

For some, Gdynia in the 1930s was the place where they progressed to own a townhouse, a car, or a profitable job, while for many others this start in life was far more difficult. The rapid growth of the city caused the emergence of huddles of improvised sheds of particleboard and tin, jokingly named "Peking," "Mexico," or "Budapest" - that last being a play on words, as "buda" means "hovel" in Polish.

9.3 APG OG, sygn. 3/90-1043-2.

APG OG, sig. 3/90-1043-2.

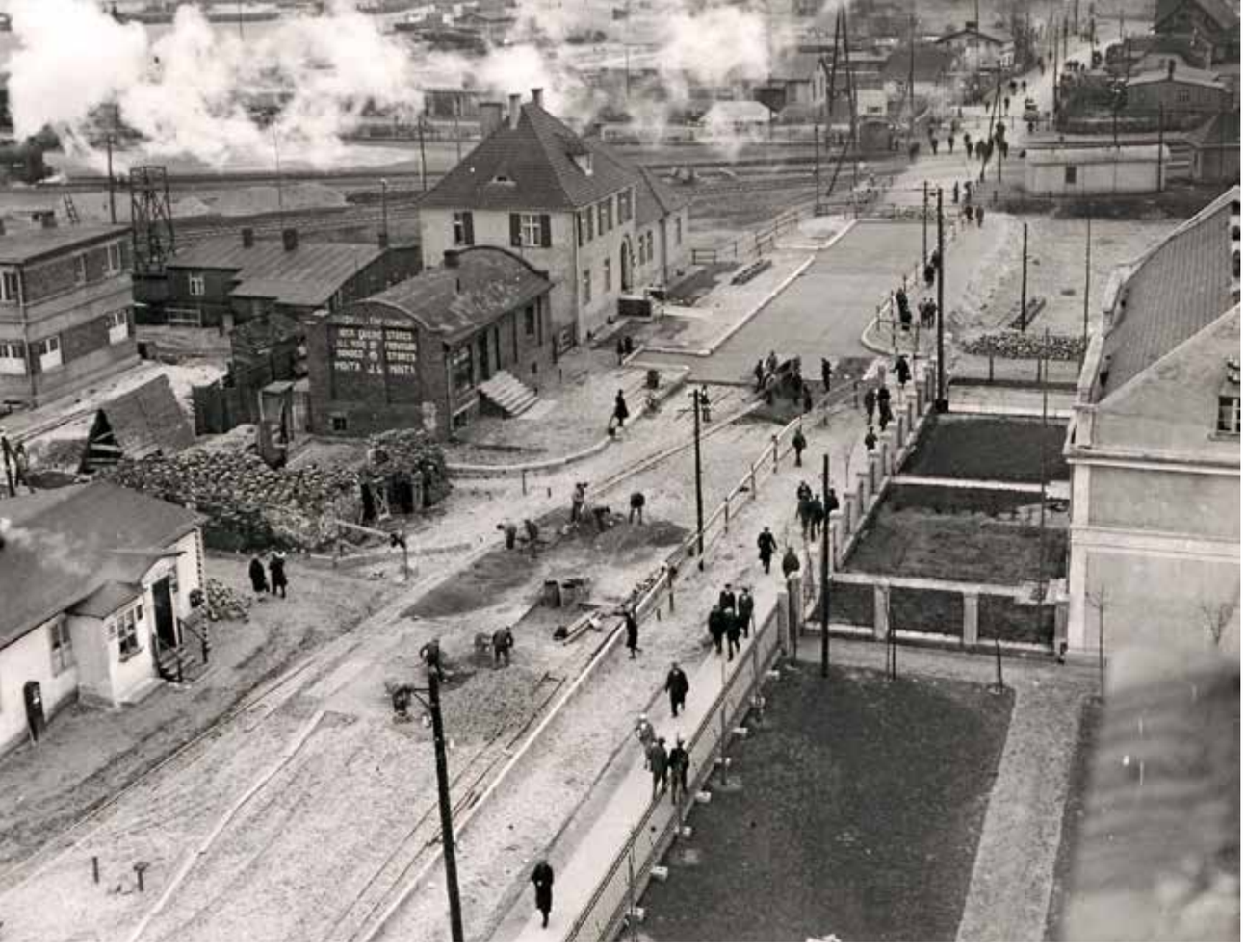

10.1 Ulica Centralna (dzisiejsza Chrzanowskiego) łącząca port z miastem w budowie, APG OG, sygn. 3/860-39.

Centralna Street (nowadays Chrzanowskiego Street), joining the harbor with the city under construction, APG OG, sig. 3/860-39.

Systematyczna i planowa rozbudowa portu dała naturalny impuls do rozwoju miasta, zaczęła powstawać sieć ulic łącząca miasto z portem.

Systemic and planned development of the harbor provided a natural impulse to the city's growth, with a network of streets connecting the two entities.

10.2 Pierwszy Urząd Celny przy ul. Chrzanowskiego, APG OG, sygn. 3/863-11 i 12.

First Tariff Office at Chrzanowskiego Street, APG OG, sig. 3/863-11 and 12.

10.3 Widok na ulicę Chrzanowskiego tuż przed wybuchem wojny, APG OG, sygn. 3/862-397 i 398.

A view of Chrzanowskiego Street shortly before the outbreak of the war, APG OG, sig. 3/862-397 and 398.

11. APG OG, sygn. 90/4742.

APG OG, sig. 90/4742.

Przed powstaniem portu w 1904 r. Gdyńskie Towarzystwo Kąpieli Bałtyckich wybudowało „Dom Zdrojowy". Obok niego powstał 50-metrowy drewniany pomost nazywany Molem Kuracyjnym. W 1928 r. zbudowano drewniane molo pasażerskie „Żeglugi Polskiej" o długości 131 m. Położony w bezpośrednim sąsiedztwie zatoki i plaży skwer stał się jedną z głównych atrakcji turystycznych miasta, miejscem spotkań mieszkańców i wczasowiczów, a także areną dla organizowanych przez władze uroczystości.

Before the harbor was established, in 1904 the Baltic Baths Company in Gdynia built the "Spa House." Next to it, a 50-meter wooden pier was constructed, called the Spa Pier. In 1928, a 131 meter wooden pier was built to service passenger traffic by "Żegluga Polska" cruise ships. The square, located in the vicinity of the bay and beach, became one of the city's major tourist attractions, a place where the locals and the holidaymakers met, as well as the arena for the celebrations organized by local authorities.

12.1 Widok na teren na którym powstanie Skwer Kościuszki – centralny punkt miasta, APG OG, sygn. 3/860-23.

A view of the area where the Kościuszki Square would be arranged – the central point of the city, APG OG, sig. 3/860-23.

12.2 Widok na Molo Południowe i plażę miejską, APG OG, sygn. 3/863-332.

A view towards the Southern Pier and the city beach, APG OG, sig. 3/863-332.

12.3 Skwer Kościuszki, 1940 r., APG OG, sygn. 90/1661-5.

Kościuszki Square in 1940, APG OG, sig. 90/1661-5.

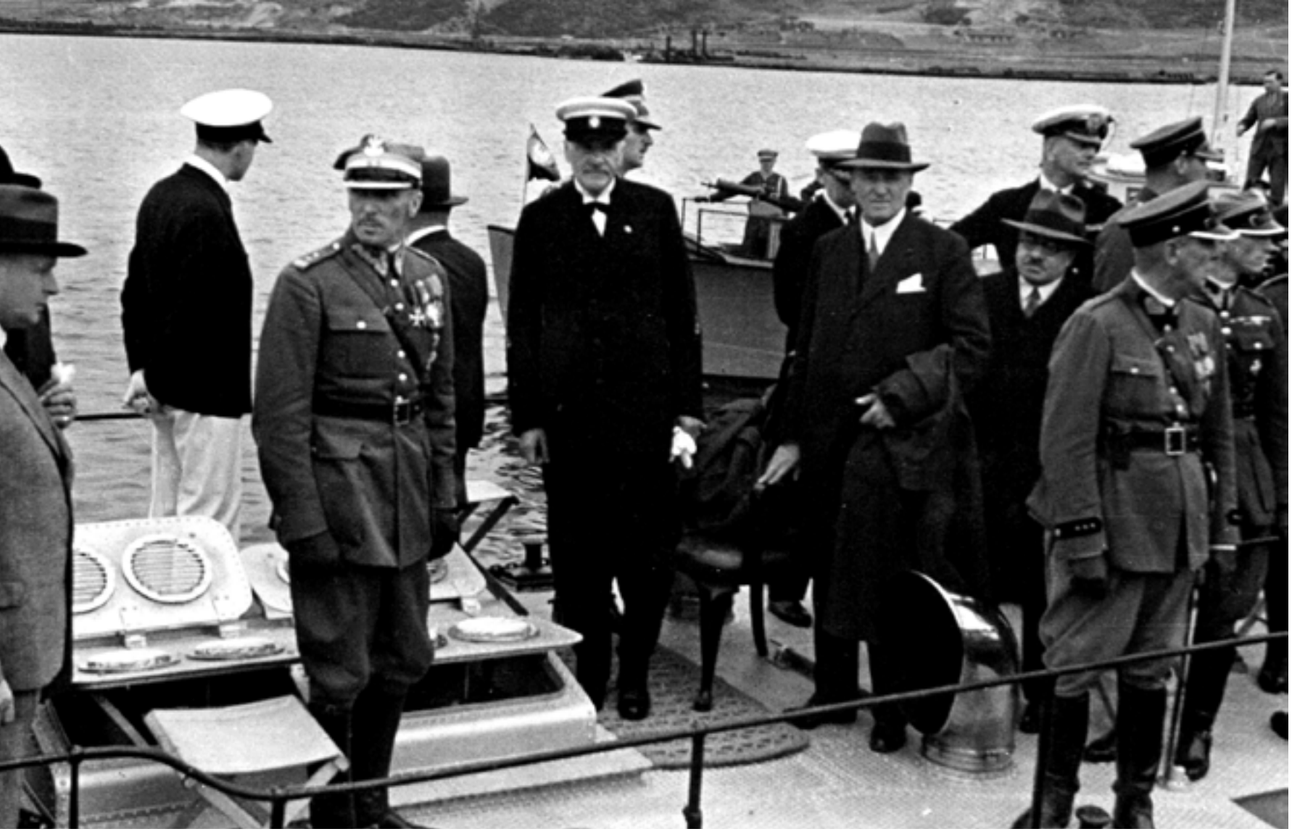

13.1 Gość honorowy Prezydent RP Ignacy Mościcki w Gdyni, APG OG, sygn. 3/862-61.

Ignacy Mościcki, President of Poland, as Guest of Honor in Gdynia, APG OG, sig. 3/862-61.

„Morze otworzyło nam bramy na świat szeroki, ono zrównało nas z innymi narodami, ono dało nam wolność i prawo bycia tam wszędzie, gdzie morze jest i niebo. Wyciągamy gotową do współpracy dłoń ku narodom, z którymi zbliżyło nas wspólne sąsiedztwo mórz, a w pierwszym rzędzie ku tym, których wybrzeża pospołu z naszymi oblewają fale Bałtyku." (Ignacy Mościcki, Prezydent RP, 1932 r.)

"The sea opened before us the gates to the whole wide world, the sea made us equal to other nations, the sea gave us the right to be wherever there is sea and sky. We offer our hand, ready for common work, to the nations that became our neighbors by the shared nearness of the seas, and foremost to those, whose seacoasts along with ours are laved by the waves of Baltic." (Ignacy Mościcki, President of Poland, 1932)

Z roku na rok rosła powszechna świadomość znaczenia morza w życiu gospodarczym i politycznym kraju.
Przyczyniły się do tego zainaugurowane w 1932 r. obchody „Święta Morza" oraz inne uroczystości z udziałem znanych osobistości.

Year by year, the popular awareness of sea's importance in the country's political and economic life became ever greater. This was enhanced by the celebrations of the "Sea Festival," starting in 1932, and by other celebrations attended by important personalities.

13.2 Przed Urzędem Morskim, APG OG, sygn. 3/860-591.

In front of the Maritime Office, APG OG, sig. 3/860-591.

13.3 Gdynia wita, APG OG, sygn. 3/862-323.

The welcome in Gdynia, APG OG, file no. 3/862-323.

14.1 Gdynia - duma II RP była w latach trzydziestych XX w. miejscem wielu ważnych państwowych wydarzeń. Uroczysta msza święta na „Darze Pomorza", APG OG, sygn. 3/863-511.

The Second Republic, priding itself on Gdynia, made it the venue for many important celebrations organized by the state. Ceremonial Mass on board "Dar Pomorza", APG OG, sig. 3/863-511.

14.2 APG OG, sygn. 3/863-515.

APG OG, sig. 3/863-515

14.3 Oddziały Wojska Polskiego podczas defilady na ulicy Świętojańskiej z okazji „Dni Morza", APG OG, sygn. 3/863-71.

Polish Army troops parading on the Świętojańska Street during the "Sea Days", APG OG, file no. 3/863-71.

„Wola ogromna, z pragnienia wielkości zrodzona, przyobleka się z dniem każdym w nowy widomy kształt swojej potęgi. Lotne piaski nadbrzeża zmieniła ona w bujne miasto portowe, z niedostępnych zatok tworzy cembrowane baseny, w których największe mogą krążyć kolosy; między fale przybrzeżne wyrzuca kamienne mola, zaopatrzone w wielkie latarnie i w potężne żurawie, co Polski bogactwa ładują na statki, mające je zawieść w świat szeroki."

(Ignacy Mościcki, Prezydent RP, 1934 r.)

"Immense will, born of the desire for greatness, with every day gains a new visible shape for its might. It turned the seacoast's drifting sands into a booming port city, it makes inaccessible bays into walled docks, where the largest Leviathans can turn; into the breakers it throws quays of stone, armed with grand lanterns and powerful cranes loading the riches of Poland onto ships that will carry them into the whole wide world."

(Ignacy Mościcki, President of Poland, 1934)

II. PORT

II. THE HARBOR

15 Widok na wielki dźwig do rozładunku węgla przy Nabrzeżu Szwedzkim, APG OG, sygn. 3/863-166 i 67.

A view of the great crane for offloading coal at Swedish Quay, APG OG, sig. 3/863-166 and 167.

16.1 Załadunek towarów na węglowiec SS „Kraków" przy Nabrzeżu Polskim, APG, sygn. 1155-III/107.

Loading goods on board collier SS "Kraków" at Polish Quay, APG, sig. 1155-III/107.

16.2. Budowa magazynu firmy „Cukroport" przy Nabrzeżu Polskim, APG OG, sygn. 3/860-151.

Construction of "Cukroport" company warehouse at Polish Quay, APG OG, sig. 3/860-151.

16.3 Wyładunek samochodów na platformy kolejowe, APG OG, sygn. 3/863-398.

Offloading cars onto railway flatbeds, APG OG, sig. 3/863-398.

17.1 Nowoczesny magazyn nr 5 przy ul. Polskiej 17, APG OG, sygn. 3/863-178.

Modern Warehouse no. 5 at 17 Polska Street, APG OG, sig. 3/863-178.

17.2 Stan z 1931 r. - 2 kondygncje, APG OG, sygn. 3/860-296.

As it was in 1931 – 2 floors, APG OG, file no. 3/860-296.

17.3 Po rozbudowie w 1933 r., APG OG, sygn. 3/863-98.

After expansion, 1933, APG OG, sig. 3/863-98.

18.1 Magazyn portowy z bawełną, APG OG, sygn. 3/863-99.

Cotton warehouse in the harbor, APG OG, sig. 3/863-99.

18.2 Wnętrze magazynu drobnicowego, APG OG, sygn. 3/863-173.

Inside the general cargo warehouse, APG OG, file no. 3/863-173.

18.3 APG OG, sygn. 3/863-253.

APG OG, sig. 3/863-253.

19.1 Budowa magazynu przy Nabrzeżu Stanów Zjednoczonych, APG OG, sygn. 3/860-165.

Construction of a warehouse at United States Quay, APG OG, file no. 3/860-165.

19.2 Chłodnia portowa – w latach 30-tych XX w. jeden z największych i najnowocześniejszych obiektów tego typu na świecie, APG OG, sygn. 3/860-511.

The harbor's refrigeration facility – one of the largest and most modern installations of the kind in the 1930s, APG OG, file no. 3/860-511.

19.3 Magazyn nr 1, 1945 r., APG OG, sygn. 3/859-142.

Warehouse no. 1, 1945, APG OG, file no. 3/859-142.

20.1 Przeładunek towarów w porcie, APG OG, sygn. 3/860-362.

Transshipment of cargo in the harbor, APG OG, sig. 3/860-362.

20.2 APG OG, sygn. 3/862-567.

APG OG, sig. 3/862-567.

20.3 APG OG, sygn. 3/862-477.

APG OG, sig. 3/862-477.

21.1 SS „Pułaski" w trakcie rozładunku, APG OG, sygn. 3/863-292.

SS "Pułaski" during offloading of cargo, APG OG, sig. 3/863-292.

21.2. Przeładunek w porcie, 1946 r. , APG, sygn. 1579/100-145, M. Dobrzykowski „Ryś".

Transshipment in the harbor, 1946, APG, file no. 1579/100-145, photo by M. Dobrzykowski "Lynx".

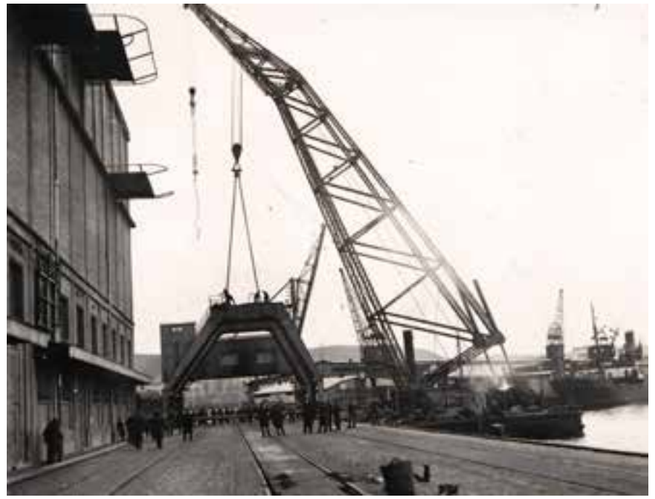

21.3 Montaż dźwigu na nabrzeżu przy użyciu żurawia potocznie nazywanego „Długi Henryk", APG OG, sygn. 3/863-257.

Assembly of a pier crane using a floating crane commonly known as "Long Henryk", APG OG, sig. 3/863-257.

22. Most przeładunkowy przy Nabrzeżu Szwedzkim, APG OG, sygn. 3/860-454.

Transshipment pier at Swedish Quay, APG OG, sig. 3/860-454.

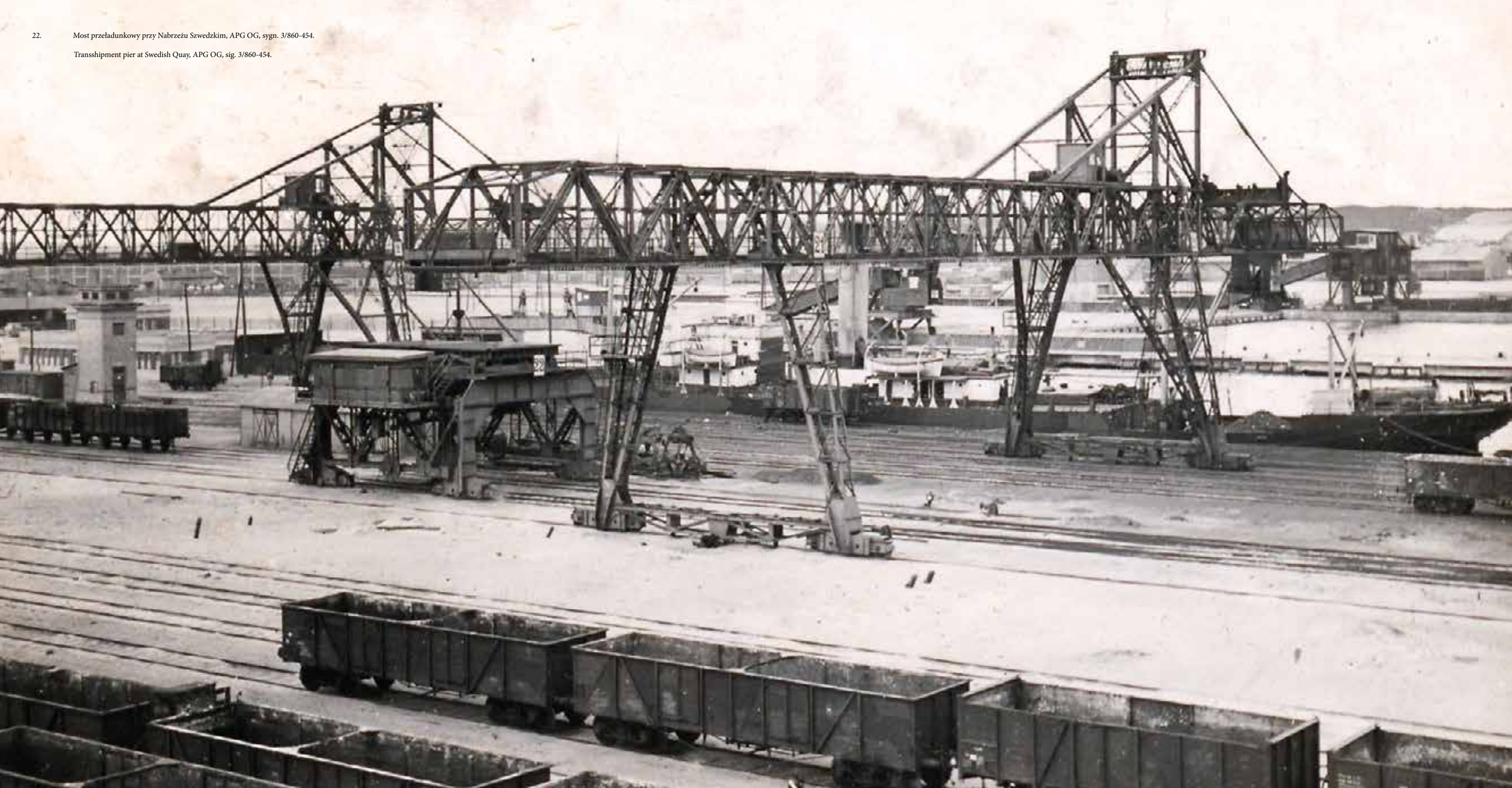

23.1 Nabrzeża portowe, APG OG, sygn. 3/863-95.

The harbor quays, APG OG, sig. 3/863-95.

„Nie łódki już rybackie, ale kutry, węglem ładowne i zbożem i wszelkim wytworem polskiej ziemi, niosą polską banderę do odległych i obcych brzegów”
(Ignacy Mościcki, Prezydent RP, 1934 r.)

“No longer only fishing boats, but now it is the cutters, filled with coal and grain and all the produce of Polish lands, that carry Polish colors to remote and alien shores.”
(Ignacy Mościcki, President of Poland, 1934)

23.2 APG OG, sygn. 3/860-319.

APG OG, sig. 3/860-319.

23.3 APG OG, sygn. 3/863-688.

APG OG, sig. 3/863-688.

24.1 Załadunek lokomotyw dla Maroka na statek, APG OG, sygn. 3/860-650.

Embarkation of locomotives for Morocco, APG OG, sig. 3/860-650.

24.2. Pod koniec 1935 r. wysłano drogą morską do Chin jeden parowóz wyprodukowany przez Zakłady Cegielskiego w Poznaniu. Niestety, zamówienia na kolejnych 10 nie zrealizowano z powodu wybuchu wojny chińsko -japońskiej, APG OG, sygn. 3/863-216.

24.2 In late 1935, a steam locomotive produced by Cegielski Factory in Poznań was shipped to China. Unfortunately, the order for ten more locomotives could not be filled due to the Sino-Japanese War breaking out, APG OG, file 3/863-216.

24.3. Wyładowanie ze statku "Lublin" elektrycznej lokomotywy dla PKP, 1936 r., APG OG, sygn. 3/863-422.

Offloading an electric locomotive for Polish State Railways from SS "Lublin", 1936, APG OG, sig. 3/863-422.

25.1 Rozładunki towarów przywożonych do Gdyni, APG OG, sygn. 3/860-456.

Offloading the goods arriving in Gdynia, APG OG, sig. 3/860-456.

25.2 APG OG, sygn. 3/860-638.

APG OG, sig. 3/860-638.

25.3. APG, sygn. 1579/100-165, fot. M. Dobrzykowski „Ryś".

APG, sig. 1579/100-165, photo by M. Dobrzykowski "Lynx".

26.1 Wagony towarowe i platformy kolejowe do przewozu samochodów stojące na Nabrzeżu Francuskim, APG OG, sygn. 3/862-704.

Boxcars and flatbeds for car transport, standing at French Quay, APG OG, file no. 3/862-704.

26.2 Wyładunek samochodów z MS "Batory", 1937 – 1939 r., APG OG, sygn. 3/863-687.

Offloading of cars from MS "Batory", 1937-1939, APG OG, file no. 3/863-687.

26.3 Przeładunek samochodów ze statku na platformy kolejowe, APG OG, sygn. 3/862-708.

Transshipment of cars from a ship onto flatbeds, APG OG, file no. 3/862-708.

27.1 Amerykańskie samoloty Lockheed L-10 Electra zakupione w latach 30-tych XX w. dla PLL „Lot". Latały m.in. z lotniska w Rumi Zagórzu, APG OG, sygn. 3/863-686.

US-made airplanes Lockheed L-10 Electra, purchased in the 1930 for Polish State Airlines „Lot". They flew from Rumia-Zagórze airport near Gdynia, among other places, APG OG, sig. 3/863-686.

27.2. APG OG, sygn. 3/862-722.

APG OG, sig. 3/862-722.

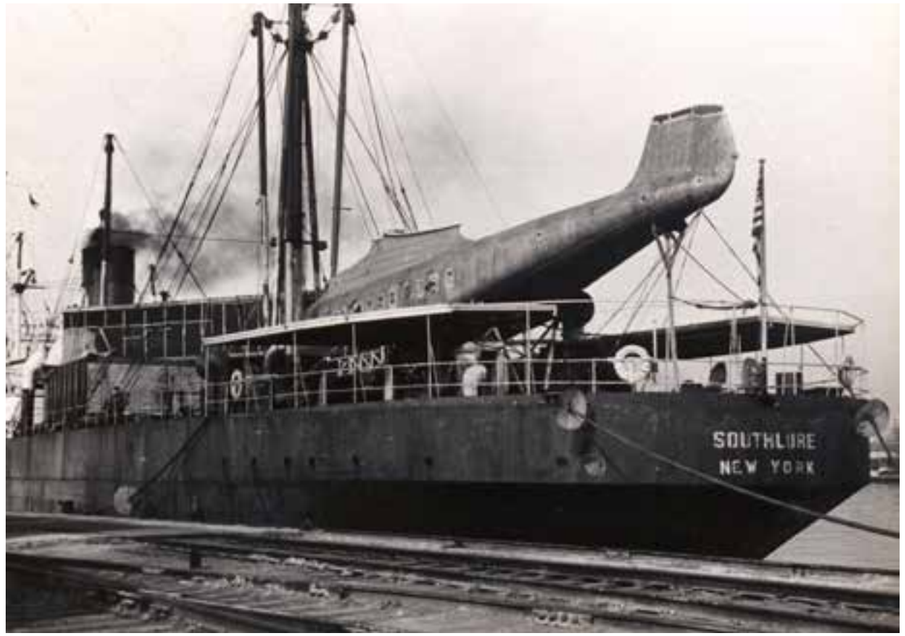

27.3. APG OG, sygn. 3/861-559.

APG OG, sig. 3/861-559.

28.1 Załadunek koni arabskich na statek w latach 30-tych XX w., APG OG, sygn. 3/861-719.

Embarkation of Arabian horses in the 1930s, APG OG, sig. 3/861-719.

28.2. APG OG, sygn. 3/861-666.

APG OG, sig. 3/861-666.

28.3 APG OG, sygn. 3/861-668.

APG OG, sig. 3/861-668.

29.1 Budynek spółki „Aukcje Owocowe" – widok od strony basenu portowego, APG OG, sygn. 3/862-612.

The "Aukcje Owocowe" [Fruit Auctions] company building, as seen from the harbor dockside, APG OG, sig. 3/862-612.

29.2 Rozładunek owoców, APG OG, sygn. 3/863-410.

Offloading the fruits, APG OG, sig. 3/863-410.

29.3 W oczekiwaniu na załadunek owoców południowych i towarów kolonialnych, APG OG, sygn. 3/861-343.

Awaiting a shipment of tropical fruits and exotic wares, APG OG, sig. 3/861-343.

30 Panorama portu w latach 30-tych XX w., APG OG, sygn. 3/863-714, 715 i 716.

Panorama of the harbor, 1930s, APG OG, sig. 3/863-714, 715, 716.

31.1 Charakterystyczny wiadukt łączący ulicę Portową z ulicą Centralną (dzisiaj Chrzanowskiego) zbudowany w 1933 r. Widok z wieży Urzędu Morskiego, APG OG, sygn. 3/862-169, 171 i 172.

The easily recognizable overpass connecting Portowa Street to Centralna Street (Chrzanowskiego street nowadays), constructed in 1933, as seen from the Maritime Office tower, APG OG, sig. 3/862-169, 171, 172.

31.2 Ulica Centralna przed budową wiaduktu, APG OG, sygn. 3/860-266.

Centralna Street before the overpass was erected, APG OG, sig. 3/860-266.

31.3 Brukowanie drogi prowadzącej przez wiadukt do portu, 1933 r., APG OG, sygn. 3/860-194.

Paving the road and overpass leading to the harbor, APG OG, sig. 3/860-914.

32 Widok na wieżę ciśnień, wiadukt i infrastrukturę portową, APG OG, sygn. 3/863-710, 711.

View of the water tower, overpass and harbor equipment, APG OG, sig. 3/863-710, 711.

33.1 Budynek i garaże Portowej Straży Pożarnej (dzisiejsza ulica Chrzanowskiego), obok wieża ciśnień, APG OG, sygn. 3/863-445.

Harbor Fire Department building with garages (at Chrzanowskiego Street), next to the water tower, APG OG, sig. 3/863-445.

33.2 Portowa Straż Pożarna zajmowała się w latach 30-tych XX w. również deratyzacją, APG OG, sygn. 3/861-525.

In the 1930s, Harbor Fire Department's tasks included pest control, APG OG, sig. 3/861-525.

33.3 Nowy budynek Straży Pożarnej przy ulicy Władysława IV, oddany do użytku w 1956 r. Widok od strony ul. Wójta Radtkiego, 1962 r., APG OG, sygn. 90/2607.

The new Fire Department building at Władysława IV Street, opened in 1956, as seen from Wójta Radtkego Street, 1962, APG OG, sig. 90/2607.

34.1 Magazyny przy ulicy Polskiej polsko-amerykańskiego przedsiębiorstwa spedycyjno-przewozowego "American Scantic Line w Polsce" prowadzącego transporty lądowe i morskie, działającej w latach 1929-1939, APG OG, sygn. 3/860-363.

Warehouses at Polska Street, property of Polish-American forwarding and haulage company "American Scantic Line w Polsce", providing land and sea transport, active from 1929 to 1939, APG OG, sig. 3/860-363.

34.2. APG OG, sygn. 3/863-317.

APG OG, sig. 3/863-317.

34.3. APG OG, sygn. 3/863-684.

APG OG, sig. 3/863-684.

35 Wyładunek statku na Nabrzeżu Indyjskim przed olejarnią firmy „Union", APG OG, sygn. 3/863-391.

A ship being offloaded at India Quay, in front of the "Union" company oil plant, APG OG, sig. 3/863-391.

36.1 Gmach i magazyny nowoczesnej Łuszczarni Ryżu o zdolności przemiałowej jednego wagonu w ciągu godziny, zbudowana w 1927 r., APG OG, sygn. 3/863-390.

The modern rice shelling plant, able to process a boxcar-ful per hour, built in 1927, and its warehouses, APG OG, sig. 3/863-390.

36.2 Pracownicy w magazynie, 8 VI 1929 r. (z prywatnych zbiorów Jarosława Drozda).

Workers in a warehouse, June 8, 1929 (from Jarosław Drozd's private collection)

36.3 Wagony kolejowe przy magazynach Łuszczarni Ryżu, APG OG, sygn. 3/862-664.

Boxcars at the rice shelling plant's ware houses, APG OG, sig. 3/862-664.

37.1 Widok z góry na Basen Południowy. Widoczne przycumowane kutry rybackie oraz dok pływający Stoczni Gdyńskiej, APG OG, sygn. 3/863-490.

Bird's eye view of the Southern Dock. Moored fishing boats and Gdynia Shipyard's floating dock are visible, APG OG, sig. 3/863-490.

38.1 W 1929 r. Stocznia Gdyńska wydzierżawiła od Stoczni Gdańskiej dok pływający o nośności 2500 ton, w którym wykonywano remonty statków i okrętów, APG OG, sygn. 3/863-183.

In 1929 Gdynia Shipyard rented from Danziger Werft a floating dock of 2500 tons capacity, where repairs of merchant and navy vessels were conducted, APG OG, sig. 3/863-183.

38.2 APG OG, sygn. 3/860-639.

APG OG, sig. 3/860-639.

38.3. APG OG, sygn. 3/860-642.

APG OG, sig. 3/860-642.

39.1. Budowa pierwszego w Polsce pełnomorskiego drobnicowca SS „Olza" (1938-1939) dla „Żeglugi Polskiej", APG OG, sygn. 3/862-880.

The first Polish-built seagoing freighter, SS "Olza", under construction (1938-1939) for "Żegluga Polska", APG OG, sig. 3/862-880.

39.2. Hala Stoczni Gdyńskiej, APG OG, sygn. 3/862-876.

Gdynia Shipyard's assembling hall, APG OG, sig. 3/862-876.

39.3 Zniszczony budynek Stoczni Gdyńskiej, 1945 r., APG OG, sygn. 3/858-61.

A destroyed building in the Shipyard, 1945, APG OG, sig. 3/858-61.

W 1933 r. Polska Agencja Drzewna „Paged" wybudowała w Gdyni port drzewny, jeden z największych i najnowocześniejszych na Bałtyku, APG OG, sygn. 3/863-204.

In 1933, Polish Wood Agency "Paged" built a wood terminal in Gdynia, among the largest and most modern facilities of this kind in the Baltic countries, APG OG, sig. 3/863-204.

41.1 Łódź motorowa Urzędu Morskiego „Rybka" z załogą, APG OG, sygn. 3/861-27.

Maritime Office's motorboat "Rybka" and its crew, APG OG, sig. 3/861-27)

41.2 Egzotyczny pasażer „Daru Pomorza", APG OG, sygn. 3/862-752.

An exotic passenger onboard the "Dar Pomorza", APG OG, sig. 3/862-752.

41.3 Przeładunek beczek ze śledziami na DS. „Lappen" z Bergen, APG OG, sygn. 3/862-832.

Barrels of herring loaded onto DS "Lappen" from Bergen, APG OG, sig. 3/862-832.

42.1 Statek Żeglugi Polskiej SS „Śląsk", APG OG, sygn. 3/863-587.

SS "Śląsk", a ship of "Żegluga Polska" (APG OG, file no. 3/863-587.

Zima w porcie

The harbor in winter

42.2 Statek Żeglugi Polskiej SS „Sarmacja", APG OG, sygn. 3/863-279.

SS "Sarmacja", a ship of "Żegluga Polska", APG OG, sig. 3/863-279.

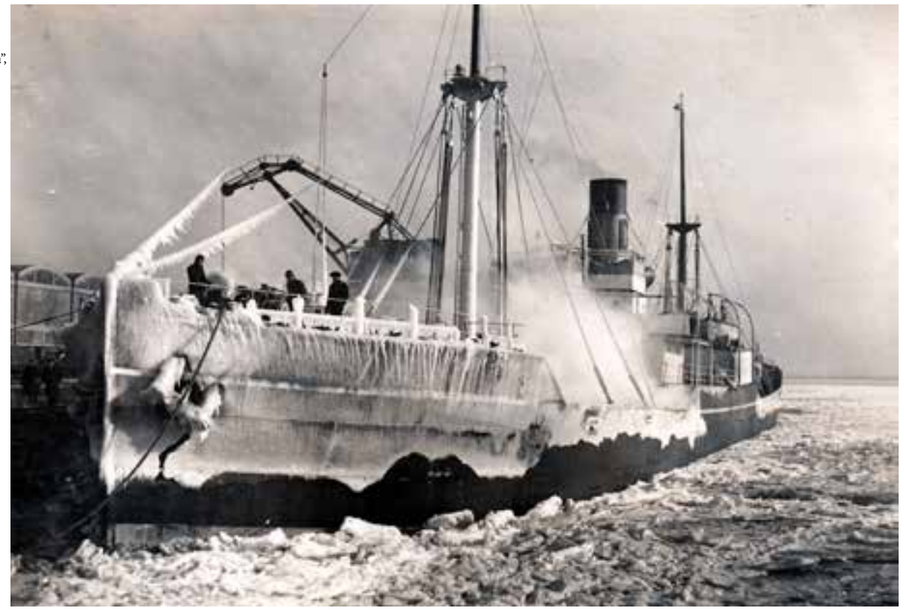

42.3 SS „Śląsk", APG OG, sygn. 3/863-585.

SS "Śląsk", APG OG, sig. 3/863-585.

Wejście do portu – brama na szeroki świat.
Entry to the harbor – a gateway to the whole wide world

43.2 Fragment falochronu przy wyjściu z portu, APG OG, sygn. 3/863-100.

Detail of breakwater near the entry to the harbor, APG OG, sig. 3/863-100.

← 43.1 Francuski statek pasażerski SS „Colombie", APG OG, sygn. 3/863-681.

French passenger ship SS "Colombie", APG OG, sig. 3/863-681.

43.3 Statki oczekujące na redzie, APG OG, sygn. 3/863-700.

Ships in anchorage, APG OG, sig. 3/863-700.

44.2 Zrujnowany Kapitanat w 1945 r., APG OG, sygn. 3/859-129.

The destroyed Harbormaster's Office in 1945, APG OG, sig. 3/859-129.

← 44.1 Funkcjonalny budynek Kapitanatu Portu, zbudowany w 1927 r., zniszczony przez Niemców w lutym 1945 r., APG OG, sygn. 3/863-597.

Utilitarian building of the Harbormaster's Office, built in 1927, destroyed by the Germans in February 1945, APG OG, sig. 3/863-597.

44.3 Kapitanat oświetlony nocą, APG OG, sygn. 3/860-224.

Harbormaster's office illuminated at night, APG OG, sig. 3/860-224.

Dworzec Morski – siedziba biur i magazynów firmy „Gdynia-Ameryka Linie Żeglugowe SA", APG OG, sygn. 3/863-368 i 369.

The Maritime Terminus – the offices and stores of "Gdynia-Ameryka Line SA" were located there, APG OG, sig. 3/863-368, 369.

46.1 Dworzec Morski, mogący pomieścić kilka tysięcy osób, wyposażony był we wszelkie urządzenia potrzebne do przyjmowania i odprawy pasażerów, poczty i bagaży, obsługi celnej i paszportowej. Odbywały się tutaj niedzielne nabożeństwa dla pracowników portu i Urzędu Morskiego w Gdyni, a także bale sylwestrowe, zabawy ludowe, walne zjazdy organizacji społecznych i zawodowych, wiece patriotyczne i wyborcze, bankiety, zawody sportowe i widowiska artystyczne, APG OG, sygn. 3/863-129.

The Maritime Terminus, with capacity to hold several thousand people, was equipped with everything needed to admit and expedite the passengers, postage, and luggage, including tariffs and passport checks. Sunday Masses for employees of the harbor and of the Maritime Office in Gdynia were held there, as well as New Year's Eve balls, popular dancing parties, nationwide conferences of social and professional organizations, patriotic gatherings, electoral meetings, banquets, sports events and artistic performances, APG OG, sig. 3/863-129.

46.2 Dworzec Morski w 1945 r., APG OG, sygn. 3/859-138.

The Maritime Terminus in 1945, APG OG, sig. 3/859-138.

46.3 Odsłonięcie Pomnika Ludziom Morza, 1965 r., APG, sygn. 2384/21944-27.

Unveiling the monument dedicated to people of the sea, 1965, APG, sig. 2384/21944-27.

47.1 APG OG, sygn. 3/863-293.

APG OG, sig. 3/863-293

Pierwszy motorowiec w polskiej flocie handlowej - transatlantyk MS „Piłsudski" zbudowany w 1935 r. we włoskiej stoczni Monfalcone, pływał na trasie północnoatlantyckiej GAL do Nowego Jorku i Halifax. Na dziobie widnieje charakterystyczna odznaka wiernej służby I Brygadzie Legionów.

The first motor ship in Polish merchant navy – the trans-Atlantic liner MS "Piłsudski", built in 1935 in Italian Monfalcone shipyard, servicing the GAL North Atlantic line to New York and Halifax. The bow is decorated with the distinctive faithful service badge of the 1 Brigade of Polish Legions.

47.2 APG OG, sygn. 3/862-293.

APG OG, sig. 3/862-293.

47.3 APG OG ,sygn. 3/863-177.

APG OG, file no. 3/863-177.

48.1 APG OG, sygn. 3/863-365.

APG OG, sig. 3/863-365.

Przez Dworzec Morski przewijały się wielkie rzesze ludzi. Odprawiano stamtąd emigrantów, których docelowym punktem podróży była Ameryka. Tu przybywały drogą morską zagraniczne delegacje, znane osobistości, turyści, pielgrzymi, sportowcy, harcerze i żołnierze.

The Maritime Terminus saw great throngs of people. Emigrants departed from there to settle in the Americas. It was there that the foreign delegations would come by the sea, along with celebrities, tourists, pilgrims, sportsmen, scout groups, or soldiers.

48.2. APG OG, sygn. 3/862-319.

APG OG, sig. 3/862-319.

48.3 APG OG, sygn. 3/863-438.

APG OG, sig. 3/863-438.

49.1 Powitanie angielskich skautów, po ich zejściu z okrętu „Baltavia", czarterowanego przez Polsko-Brytyjskie Towarzystwo Okrętowe SA w Gdyni, 1930 r., APG OG, sygn. 3/860-685.

English scouts welcomed on disembarking from SS "Baltavia", chartered by the Polish-British Shipping Company SA in Gdynia, 1930, APG OG, sig. 3/860-685.

49.2 MS „Piłsudski" przy Dworcu Morskim, APG OG, sygn. 3/863-121.

MS "Piłsudski" by the Maritime Terminus, APG OG, sig. 3/863-121.

49.3 Żołnierze byłej armii gen. Andersa i Maczka na pokładzie MS „Sobieski" w Gdyni, 1946 r., APG, sygn. 1579/87-117, fot. M. Dobrzykowski „Ryś".

Soldiers of disbanded Polish Armed Forces in the West, arriving in Gdynia on board MS "Sobieski" in 1946, APG, sig. 1579/87-117, photo by M. Dobrzykowski "Lynx".

„Równolegle ze świetnym rozwojem portu gdyńskiego obserwujemy nadzwyczajny rozwój miasta Gdyni, które stanowi bezpośrednie oparcie dla portu. Licha wioska, licząca w 1913 r., a więc tuż przed wojną, zaledwie z górą 300 mieszkańców, podskoczyła już w 1923 r. do liczby z górą 3 000 ludności. Widzimy tedy wzrost dziesięciokrotny. To samo tempo utrzymuje się dalej, bo po dalszych 10 latach Gdynia liczy dużo ponad 30 000 ludności. Wszystko przemawia za tym, że następne dziesięciolecie posunie Gdynię do miast, liczących już setki tysięcy mieszkańców."

(Ferdynand Zarzycki, Minister Przemysłu i Handlu, 1933 r.)

III. MIASTO

"Alongside the splendid development of Gdynia harbor we can see the extraordinary growth of the city of Gdynia, which is the direct foundation for the harbor. A paltry village, numbering a mere 300 inhabitants in 1913, that is almost at the outbreak of the war, it ran to a number of more than 3000 already in 1923. Thus we can observe a tenfold increase. This velocity persists, as after ten more years Gdynia numbers far more than 30 thousand inhabitants. Everything would indicate that the next decade will progress Gdynia into the rank of cities with hundreds of thousands of inhabitants."

(Ferdynand Zarzycki, minister for industry and trade, 1933)

III. THE CITY

Zbieg ulic Wendy i Węglowej, 1962 r., APG OG, sygn. 90/2523.

The convergence of Wendy and Węglowa streets, 1962, APG OG, sig. 90/2523

51.1 Codzienne życie na rogu ulicy Św. Wojciecha, APG OG, sygn. 3/861-529.

Daily life at the corner of Św. Wojciecha Street, APG OG, sig. 3/861-529.

51.2 Charakterystyczny stary dąb na ulicy Portowej, APG OG, sygn. 3/860-37.

The distinctive old oak tree on Portowa Street, APG OG, sig. 3/860-37.

51.3 Plac Kaszubski, róg ul. Św. Wojciecha, 1940 r., APG OG, sygn. 90/370-3.

Kaszubski Square, corner of Św. Wojciecha Street, APG OG, sig. 90/370-3

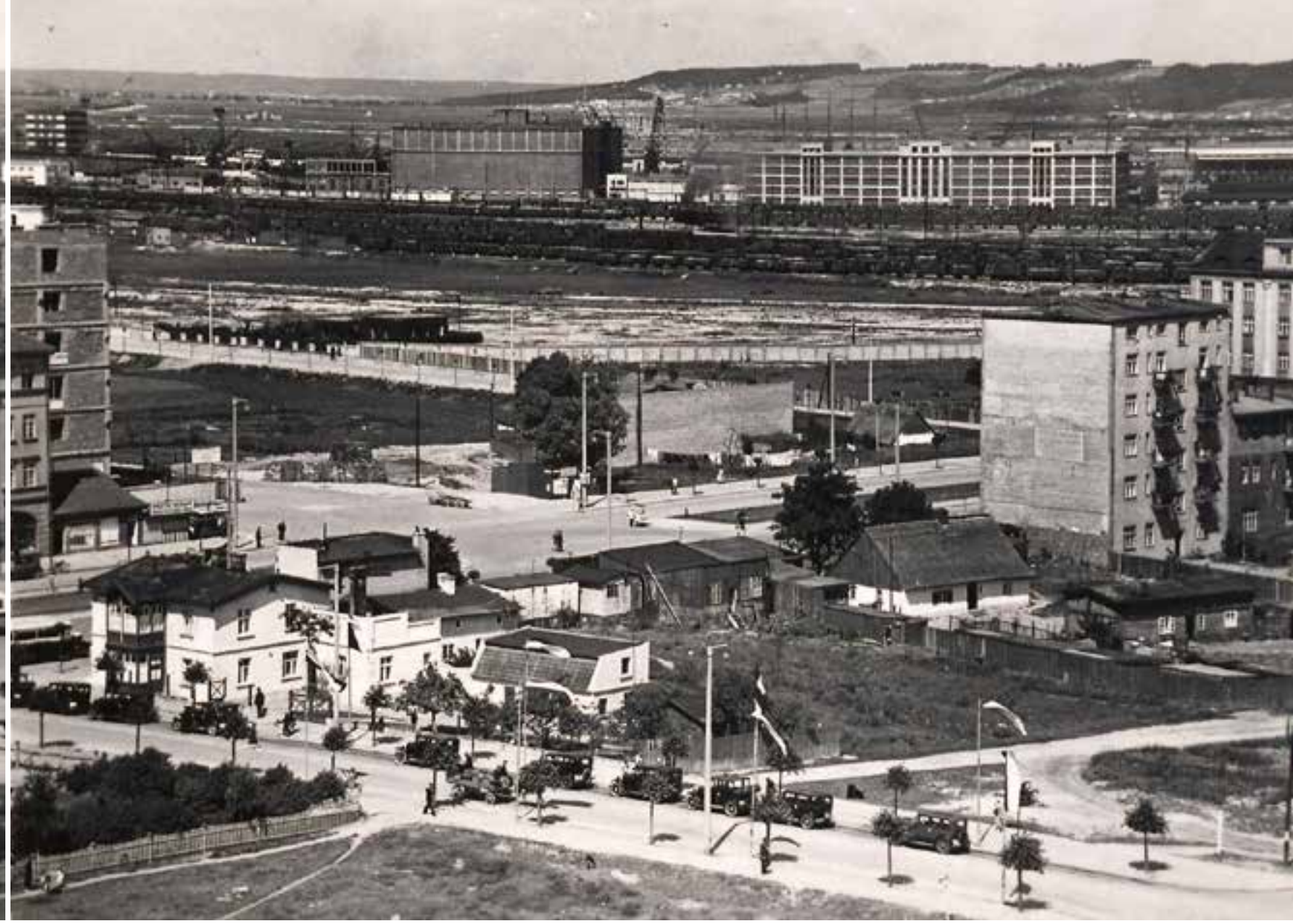

52 Widok na ulicę Świętojańską, szpital miejski i Plac Kaszubski, w tle hala targowa i magazyny portowe, APG OG, sygn. 3/863-734 i 735.

View of the Świętojańska Street with the city hospital and Kaszubski Square, with market hall and harbor warehouses in the background, APG OG, sig. 3/863-734, 735.

53.1 Widok na ulicę Jana z Kolna, po prawej Dom Rybaka, za nim Dom Marynarza Szwedzkiego, APG OG, sygn. 3/863-541.

View of the Jana z Kolna Street, with Fishermen's House on the right, and Swedish Seamen's House beyond, APG OG, sig. 3/863-541.

53.2 Dom Marynarza Szwedzkiego, ulica Jana z Kolna 25, zbudowany w latach 1935-1936, APG OG, sygn. 3/863-405.

Swedish Seamen's House, at 25 Jana z Kolna Street, built in 1935-1936, APG OG, sig. 3/863-405.

53.3 Dom Rybaka, dawniej Dom Marynarza Polskiego, zbudowany w latach 1929-1932, ulica Jana z Kolna 27, APG OG, sygn. 3/860-20.

Fishermen's House, formerly Polish Seamen's House, at 27 Jana z Kolna Street, built in 1929-1932, APG OG, sig. 3/860-351.

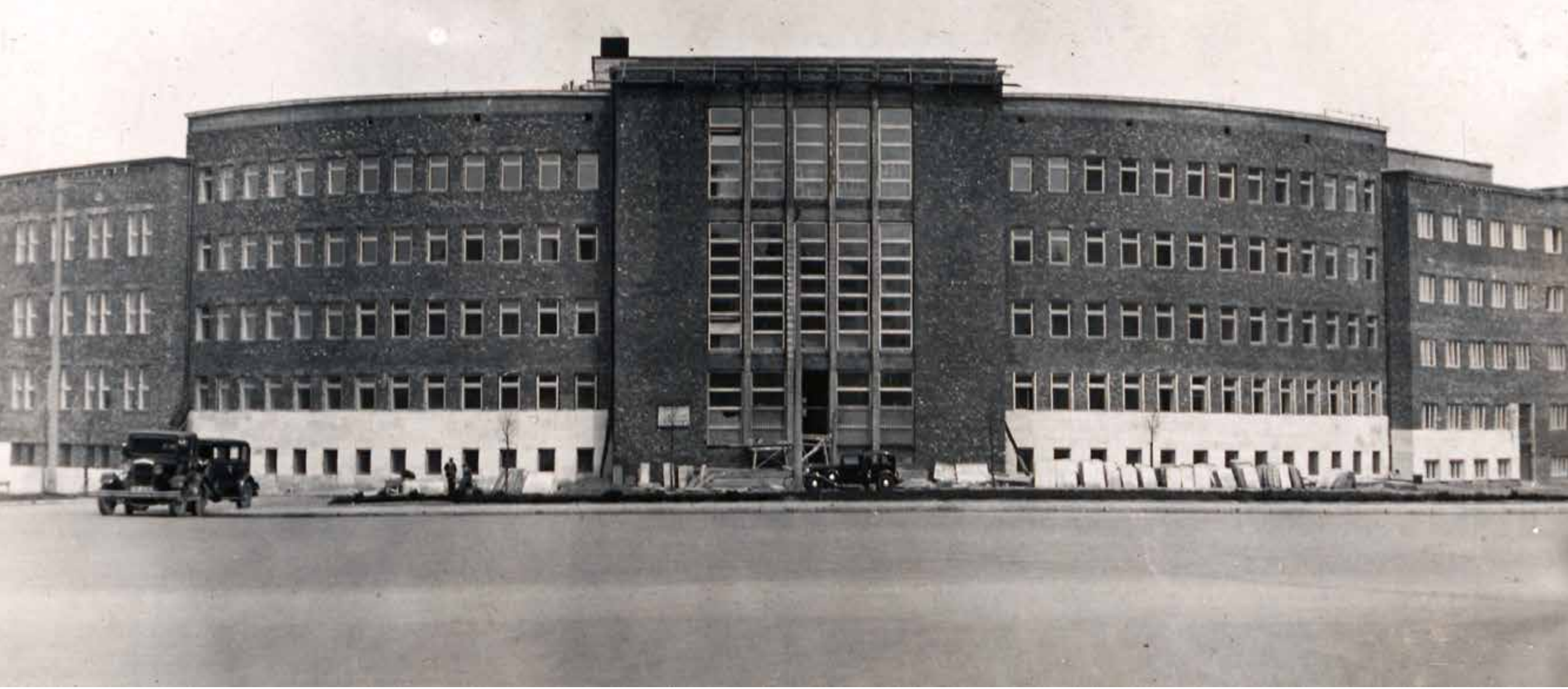

54 Gmach sądu przy Placu Konstytucji 5, wzniesiony w latach 1935-1936, APG OG, sygn. 3/863-351.

The courthouse built in 1935-1936 at 5 Konstytucji Square, APG OG, sig. 3/863-351.

55.1 Urząd Pocztowo-Telegraficzny przy ulicy 10 Lutego, 1937 r., APG OG, sygn. 3/860-27.

The Post and Telegraph Office at 10 Lutego Street, 1937, APG OG, sig. 3/860-27.

55.2 Rondo przy Pl. Konstytucji, w tle nowobudowana poczta, 1963 r., APG OG, sygn. 90/3107.

The Konstytucji Square traffic circle, with newly built post office in the background, 1963, APG OG, sig. 90/3107.

55.3 Budynek sądu w 1962 r., APG OG, sygn. 90/2511.

The courthouse in 1962, APG OG, sig. 90/2511.

Dworzec kolejowy, 1962 r., APG OG, sygn. 90/2414 i 2415.

The railway station, 1962, APG OG, sig. 90/2414, 2415.

57.1 Widok na miasto i tory kolejowe w latach 30-tych XX w., APG OG, sygn. 3/863-133, 134, 135, 136 i 137.

A view of the city and railway tracks, 1930s, APG OG, sig. 3/863-133, 134, 135, 136, 137.

57.2 Uruchomienie kolejki elektrycznej z Gdańska do Gdyni, 1953 r., APG, sygn. 2384/22486-6, fot. J. Uklejewski.

Inauguration of the Gdańsk-Gdynia electric commuter trains, 1953, APG, file no. 2384-22486-6, photo by J. Uklejewski.

57.3 Dworzec podmiejskiej kolei elektrycznej, 1964 r., APG OG, sygn. 90/3455.

Commuter train station, 1964 APG OG, sig. 90/3455.

58.1 Gmach Państwowej Szkoły Morskiej, APG OG, sygn. 3/860-18.

The National Maritime School edifice, APG OG, file no. 3/860-18.

58.2 Instytut Handlu Morskiego i Techniki Portowej, APG OG, sygn. 3/860-16.

Institute for Maritime Trade and Harbor Technology, APG OG, file no. 3/860-16.

58.3 Wejście do Szkoły Morskiej – stan przed 1934 r., APG OG, sygn. 3/860-24.

Entrance to the Maritime School, as existing before 1934, APG OG, file no. 3/860-24.

59.2 APG OG ,sygn. 3/862-716.

APG OG, sig. 3/862-716.

„Biała Fregata", czyli "Dar Pomorza". Statek szkolny zbudowany w 1909 roku w Hamburgu, odkupiony od Francji w 1929 r. przez polski Komitet Floty Narodowej ze środków uzbieranych wśród mieszkańców Pomorza.

"The White Frigate" - as "Dar Pomorza" was called. The training ship was built in Hamburg in 1909 and bought from a French owner in 1929 by the Polish Committee for National Fleet with funds raised from the inhabitants of Pomerania

59.3 APG OG, sygn. 3/863-142.

APG OG, sig. 3/863-142.

60.1 Skrzyżowanie ulic Morskiej (wtedy Czerwonych Kosynierów) z Chylońską, 1964 r., APG OG, sygn. 90/4718 i 4719.

The crossing of Morska (Czerwonych Kosynierów at that time) and Chylońska streets, 1964, APG OG, sig. 90/4718, 4719.

60.2 Biurowiec Funduszu Pracy przy ulicy Morskiej 89, 1941 r., APG OG, sygn. 90/1003-2.

The Work Fund office building at 89 Morska Street, 1941, APG OG, sig. 90/1003-2.

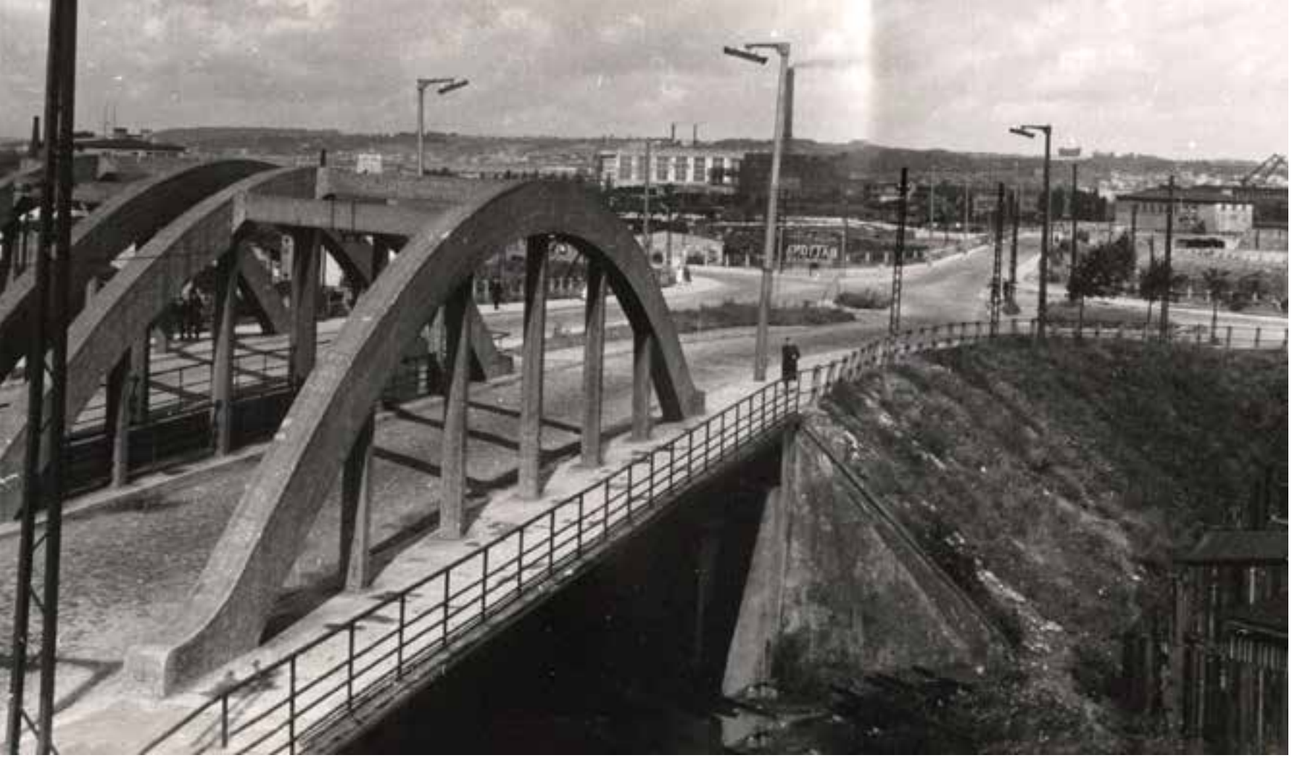

61.1 Wiadukt, ul. Janka Wiśniewskiego, 1962 r., APG OG, sygn. 90/2489 i 2490.

Overpass at Marchlewskiego (now Janka Wiśniewskiego) Street, 1962, APG OG, sig. 90-2489, 2490.

61.2 Odbudowa wiaduktu, około 1946 r., APG, sygn. 1579/86-5, fot. M. Dobrzykowski „Ryś".

Overpass during rebuilding, ca. 1946 APG, sign. 1579/86-5, photo by M. Dobrzykowski "Lynx".

61.3 Skrzyżowanie z Czechosłowacką (dzisiaj Al. Solidarności), 1962 r., APG OG, sygn. 90/2491-2492.

Crossing with Czechosłowacka Street (now Solidarności Avenue), 1962, APG OG, file no. 90/2491, 2492.

62.1 Podjazd, 1962 r., APG OG, sygn. 90/2606.

Podjazd Street, 1962, APG OG, sig. 90/2606

62.2 Ulica 10 Lutego, 1962 r., APG OG, sygn. 90/2609.

10 Lutego Street, 1962, APG OG, sig. 90/2609.

62.3 Podjazd i ulica Czerwonych Kosynierów (teraz Morska), 1964 r., APG OG, sygn. 90/3300.

Podjazd and Czerwonych Kosynierów (now Morska) streets, 1964, APG OG, sig. 90/3300.

63 Panorama od strony ulicy Władysława IV – zaplecze ulicy Śląskiej, 1962 r., APG OG, sygn. 90/2574, 2575, 2576, 2577 i 2578.

View from the Władysława IV Street – Śląska Street seen from behind, 1962, APG OG, sign. 90/2574, 2575, 2576, 2577, 2578.

64.1 Siedziba władz: Komisariatu Rządu, Miejskiej Rady Narodowej, Urzędu Miasta Gdynia- budowany w latach 1930-1937, APG OG, sygn. 3/862-775 i 776.

Seat of the authorities: Government's Commissioner, People's Municipal Council, City Hall – built in 1930-1937, APG OG, sig. 3/862-775, 776.

64.2 U zbiegu ulicy Świętojańskiej i Alei Piłsudskiego, APG OG, sygn. 3/862-37.

The corner of Świętojańska Street and Piłsudskiego Avenue, APG OG, sig. 3/862-37.

64.3 Budynek w czasie II wojny światowej, 1941 r., APG OG, sygn. 90/134-6.

The building during World War II, 1941, APG OG, sig. 90/134-6.

65.1 Różnorodna architektura śródmieścia - ulica Świętojańska nr 56 i stacja paliw, 1940 r., APG OG, sygn. 90/32-5.

The variegated architecture in the city center – 56 Świętojańska Street and filling station, 1940, APG OG, sig. 90/32-5.

65.2 Róg ulic Świętojańskiej i I Armii WP (Krasickiego), 1940 r., APG OG, sygn. 90/154-2.

The corner of Świętojańska and Krasickiego streets, 1940, APG OG, sig. 90/154-2.

Ulica Świętojańska

Świętojańska Street

65.3 Nieistniejący już budynek przy ul. Świętojańskiej nr 94, 1939 r., APG OG, sygn. 90/47-3.

A building at 94 Świętojańska Street, no longer in existence, in 1939, APG OG, sig. 90/47-3.

66.2 Skrzyżowanie ulic Żwirki i Wigury oraz Świętojańskiej, 1941 r., APG OG, sygn. 90/31-2.

Crossing of Żwirki i Wigury and Świętojańska streets, 1941, APG OG, sig. 90/31-2.

Ulica Świętojańska

Świętojańska Street

66.3 Budowa ulicy Słowackiego skrzyżowanie ulic Żwirki i Wigury ze Świetojańską, 1939 r., APG OG, sygn. 90/316-3.

Construction of Słowackiego Street, Crossing of Żwirki i Wigury and Świętojańska streets, 1939, APG OG, sig. 90/316-3.

67.1 Widok na ulicę Świętojańską i kościół, 1935 r., APG OG, sygn. 90/4745.

View of Świętojańska Street and the church, 1935, APG OG, sig. 90/4745.

67.2 Kościół Najświętszej Marii Panny, 1930 r., APG OG, sygn. 90/3872.

Holiest Virgin Mary Church, 1930, APG OG, sig. 90/3872.

Ulica Świętojańska

Świętojańska Street

67.3 Kościół, 1939 r., APG OG, sygn. 90/9-3.

The church in 1939, APG OG, sig. 90/9-3.

68.1 Ulica Świętojańska i Skwer Kościuszki, 1940 r., APG OG, sygn. 90/7-2.

Świętojańska Street and Kościuszki Square, 1940, APG OG, sig. 90/7-2.

68.2 Ulica Świętojańska nr 23, róg Zygmuntowskiej, 1940 r., APG OG, sygn. 90/8-2.

23 Świętojańska Street, corner of Zygmuntowska Street, 1940, APG OG, sig. 90/8-2.

Ulica Świętojańska

Świętojańska Street

68.3 Pierwsze kamienice mieszkalne przy ul. Świętojańskiej, około 1930 r., APG, sygn. 1155-III/88.

First townhouses at Świętojańska Street, ca. 1930 , APG, sig. 1155-III/88.

69.1 Komunalna Kasa Oszczędności przy ulicy Świętojańskiej oraz policjant kierujący ruchem, lata 30-te XX w., APG OG, sygn. 3/862-774.

Communal Savings Bank at Świętojańska Street, with a traffic policeman, 1930s, APG OG, sig. 3/862-774.

69.2 Skrzyżowanie ulic Świętojańskiej i 10 Lutego, 1941 r., APG OG, sygn. 90/5-2.

Crossing of Świętojańska and 10 Lutego streets, 1941, APG OG, sig. 90/5-2.

Ulica Świętojańska

Świętojańska Street

69.3 Dom pierwszego wójta Gdyni Jana Radtkego przy ulicy 10 lutego, 1939 r., APG OG, sygn. 90/327-4.

House of Gdynia's first mayor, Jan Radtke, at 10 Lutego Street, 1939, APG OG, sig. 3/862-774.

70.1 Baza PKS przy ul. Węglowej, 1962 r., APG OG, sygn. 90/2621.

Long range bus depot at Węglowa Street, 1962, APG OG, sig. 90/2621.

70.3 Zajezdnia autobusowa. 1963 r., APG OG, sygn. 90/3168.

City bus depot, 1963, APG OG, sig. 90/3168.

70.2 Przystanek trolejbusowy, Plac Kaszubski, 1962 r., APG OG, sygn. 90/2529.

Trolleybus stop, Kaszubski Square, 1962, APG OG, sig. 90/2529.

Gdyńska komunikacja – autobusy i trolejbusy

City transport in Gdynia – autobuses and trolleybuses

70.3 Zajezdnia autobusowa. 1963 r., APG OG, sygn. 90/3168.

City bus depot, 1963, APG OG, sig. 90/3168.

71.1 Kamienica rodziny Hunsdorffów na rogu ulicy Abrahama, 1941 r., APG OG, sygn. 90/442-2.

Hundsdorff family townhouse on the corner of Abrahama Street, 1941, APG OG, sig. 90/442-2.

71.2 Ulica Abrahama nr 5 i 9, 1941 r., APG OG, sygn. 90/448-2.

5 and 9 Abrahama Street, 1941, APG OG, sig. 90/448-2.

71.3 Dom przy ulicy Abrahama nr 13, 1941 r., APG OG, sygn. 90/452-2.

House at 13 Abrahama Street, 1941, APG OG, sig. 90/452-2.

72.1 Ulica Starowiejska od strony Placu Kaszubskiego, 1962 r., APG OG, sygn. 90/2519.

Starowiejska Street seen from Kaszubski Square, 1962, APG OG, sig. 90/2519.

72.2 Domy przy Starowiejskiej nr 41 i 43, 1940 r., APG OG, sygn. 90/428-3.

Houses at 41 and 43 Starowiejska Street, 1940, APG OG, sig. 90/428-3.

72.3 Kamienica przy Starowiejskiej nr 47, wybudowana w 1929 r. przez reemigranta z USA Antoniego Pawła Jaworowicza, na jej szczycie rzeźba wzorowana na nowojorskiej Statui Wolności, 1941 r., APG OG, sygn. 90/431-2.

Townhouse at 47 Starowiejska Street, crowned with a sculpture patterned on New York's Statue of Liberty – built in 1929 by Antoni Paweł Jaworowicz on his return from the US, APG OG, sig. 90/431-2.

73.1 Ulica 10 Lutego, róg 3 Maja, biurowiec Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, od 1951 r. siedziba Polskich Linii Oceanicznych, 1946 r., APG OG, sygn. 90/4135.

10 Lutego Street, corner of 3 Maja Street – Social Security office building, since 1951 housing the Polish Ocean Lines shipping company, as seen in 1946, APG OG, sig. 90/4135.

73.2 Ulica 10 Lutego nr 17 (nieistniejący budynek), 1941 r., APG OG, sygn. 3/328-4.

House no. 17 at 10 Lutego Street (no longer in existence), 1941, APG OG, sig. 3/328-4.

73.3 Ulica 10 Lutego nr 39, Prokuratura Sądu Okręgowego, 1941 r., APG OG, sygn. 3/342-2.

House no. 39 at 10 Lutego Street, Office of Prosecutor for District Court, 1941, APG OG, sig. 3/342-2.

74.1 Fragment paczkarni urzędu pocztowo-telegraficznego. Na pierwszym planie gmach Banku Gospodarstwa Krajowego, APG OG, sygn. 3/860-26.

Detail of parcel department at the post and telegraph office. In the foreground is the edifice of National Economy Bank, APG OG, sig. 3/860-26.

74.2 Ulica 3 Maja, siedziba Banku Polskiego, APG OG, sygn. 3/860-14.

3 Maja Street, The Polish Bank, APG OG, sig. 3/860-14.

74.3 Bank Polski, róg ulic 3 Maja i 10 lutego 22, 1940 r., APG OG, sygn. 90/334-2.

The Polish Bank, no. 22 at 10 Lutego Street (corner of 3 Maja Street), 1940, APG OG, sig. 90/334-2.

75 Widok na Skwer Kościuszki, około 1935 r., APG OG, sygn. 3/863-352,353 i 354.

View of the Kościuszki Square, ca. 1935, APG OG, sig. 3/863-352, 353, 354.

„Gdynia musi się stać typowym miastem handlu morskiego i zamorskiego. Tu powstaną pokolenia solidnych, bogatych kupców polskich, którzy będą umieli rozprowadzić towary wielkiego polskiego zaplecza po portach i państwach całej kuli ziemskiej."
(Ferdynand Zarzycki, Minister Przemysłu i Handlu, 1933 r.)

"Gdynia has to become a typical city of maritime and overseas mercantile. This is where whole generations of trustworthy, rich Polish merchants will arise, ones able to distribute the goods from the great Polish interior to the harbors and countries throughout the world."
(Ferdynand Zarzycki, minister for industry and trade, 1933)

76 Targi Gdyńskie, APG OG, sygn. 3/863-736, 737 i 738.

Gdynia Fair, APG OG, sig. 863-736, 737, 738.

77.1 Port Rybacki w Basenie Południowym, bazy gdyńskich towarzystw połowów dalekomorskich lata 30-te XX w., APG OG, sygn. 3/863-739, 340 i 741.

Fishing Harbor in the Southern Dock, home for the deep-sea fishing companies in Gdynia, 1930s, APG OG, sig. 3/863-739, 740, 741.

77.2 Uruchomienie portu rybackiego, 1945-1946, APG, sygn. 1579/100-1, fot. M. Dobrzykowski „Ryś".

Reopening of the fishing harbor, 1945-1946, APG, sig. 1579/100-1, photo by M. Dobrzykowski "Lynx".

77.3 Budynek Centrali Rybnej w porcie rybackim, 1946 r., APG, sygn. 1579/100-13, fot. M. Dobrzykowski „Ryś".

Fishing Central offices in the fishing harbor, 1946, APG, sign. 1579/100-13, photo by M. Dobrzykowski "Lynx".

78.1 Gmach „Żeglugi Polskiej" SA przy ulicy Waszyngtona 44 wybudowany w latach 1927-1929, APG OG, sygn. 3/860-13.

Edifice of "Żegluga Polska SA" at 44 Waszyngtona Street, built in 1927-1929, APG OG, sig. 3/860-13.

78.2 Panorama Gdyni od strony Zatoki Gdańskiej. Widoczny budynek i molo pasażerskie "Żeglugi Polskiej" oraz gmach Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej, APG OG, sygn. 3/863-74.

Panorama of Gdynia as seen from the Gdańsk Bay. Visible objects include the "Żegluga Polska" building and passenger pier, as well as Institute of Meteorology and Water Regulation, APG OG, sig. 3/863-74.

78.3 Statek w oczekiwaniu na pasażerów, APG OG, sygn. 3/863-294 i 296.

A ship awaiting passengers, APG OG, sig. 3/863-294, 296.

79.1 Widok z Kamiennej Góry na miasto i port, APG OG, sygn. 3/860-4.

View of city and harbor as seen from Kamienna Góra hill, APG OG, sig. 3/860-4.

79.2 Kasyno Oficerskie, 1964 r., APG OG, sygn. 90/3856.

Officers' Mess, 1964, APG OG, sig. 90/3856.

79.3 Hotel i restauracja „Polska Riwiera" wybudowany w latach 1922-1923, 1940 r., APG OG, sygn. 90/275-3.

"Polska Riwiera" hotel and restaurant, built in 1922-1923, as seen in 1940, APG OG, sig. 90/275-3.

80.1 Skwer Kościuszki i kino „Morskie Oko" wybudowane przez firmę „Casino" w 1924 r., mieściła się tam również kawiarnia, restauracja i sala balowa, APG OG, sygn. 3/860-9.

Kościuszki Square and the "Morskie Oko" cinema, built by "Casino" company in 1924. The building housed also a cafe, restaurant, and a ballroom, APG OG, sig. 3/860-9.

80.2 „Morskie Oko" w 1940 r., APG OG, sygn. 90/343-2.

"Morskie Oko" in 1940, APG OG, sig. 90/343-2.

80.3 Kino „Lido" przy ulicy 3 Maja, stanowiące własność malarza Mariana Mokwy, jednocześnie galeria dla jego prac, 1941 r. , APG OG, sygn. 90/505-2.

"Lido" cinema at 3 Maja Street, property of Marian Mokwa, a painter, who had a gallery for his paintings there, 1941, APG OG, sig. 90/505-2.

81 Widok na Molo Południowe i Dworzec „Żeglugi Polskiej", lata 30-te XX w., APG OG, sygn. 3/863-743 i 744.

View of the Southern Pier and "Żegluga Polska" Terminus, 1930s, APG OG, sign. 3/863-743, 744.

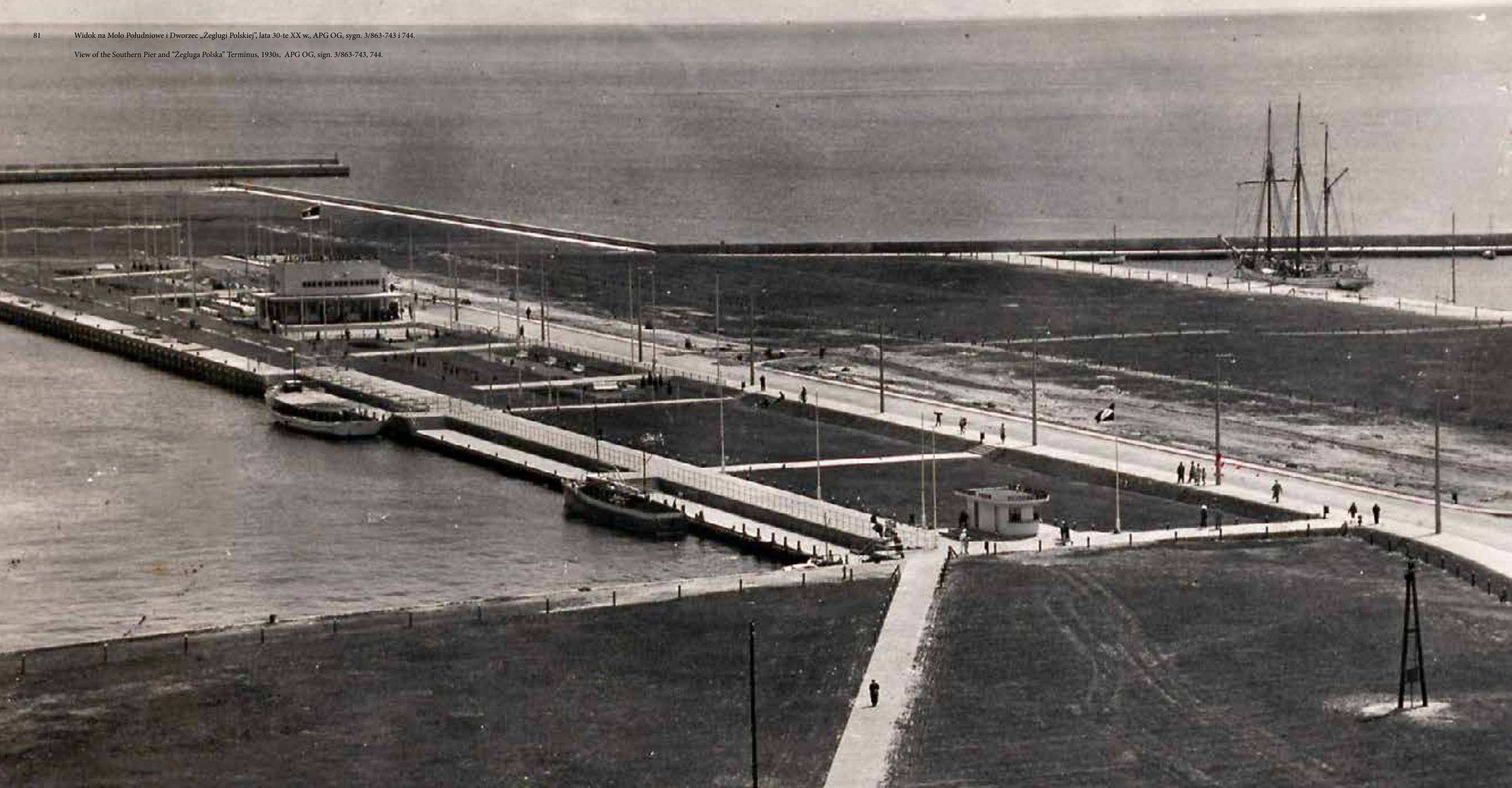

82.1 Jachty w Basenie Żeglarskim, APG OG, sygn. 3/863-425.

Yachts in the Sailing Dock, APG OG, sig. 3/863-425.

82.2 Basen Jachtowy i Morski Instytut Rybacki, 1964 r., APG OG, sygn. 90/3470 i 3471.

Yachting Basin and Maritime Fishery Institute, 1964, APG OG, sig. 90/3470, 3471.

82.3 Teren przy Basenie Jachtowym, 1964 r., APG OG, sygn. 90/3469.

Area by the Yachting Basin, 1964, APG OG, sig. 90/3469.

83.1 Hotel Kaszubski zbudowany przez Pierwsze Towarzystwo Kąpieli Morskich w 1922 r., ul. Sędzickiego, 1941 r., APG OG, sygn. 90/267-2.

Kaszubski Hotel, built by First Sea Baths Company at Sędzickiego Street in 1922, as seen in 1941, APG OG, sig. 90/267-2.

83.2 Wille u podnóża Kamiennej Góry, APG OG, sygn. 3/863-199.

Villas at the bottom of Kamienna Góra, APG OG, sig. 3/863-199.

83.3 Hotel Kaszubski w 1940 r., APG OG, sygn. 90/266-3. →

Kaszubski Hotel in 1940, APG OG, sig. 90/266-3.

84.1 Widok na Skwer z muszlą koncertową, gdzie odbywały się koncerty orkiestry wojskowej i inscenizacje sztuk teatralnych, APG OG, sygn. 3/860-21.

View of the Kościuszki Square with acoustical shell, where military brass band concertos and theatrical plays were presented, APG OG, sig. 3/860-21.

84.2 Kamienna Góra, widok na ulicę Korzeniowskiego, 1940 r., APG OG, sygn. 90/204-4.

Kamienna Góra, view of Korzeniowskiego Street, 1940, APG OG, sig. 90/204-4.

84.3 Bulwar miejski i pensjonat „Różany Gaj", APG OG, sygn. 3/863-487.

City boulevard and "Różany Gaj" pension, APG OG, sig. 3/863-487.

85.1 Dom Zdrojowy, wybudowany przez Pierwsze Towarzystwo Kąpieli Morskich w 1929 r. obecnie hotel Dom Marynarza, 1940 r., APG OG, sygn. 90/130-2.

Spa House, built by First Sea Baths Company in 1929, now the Seamen's House hotel, as seen in 1940 (APG OG, sig. 90/130-2.

85.2 Dom Zdrojowy w latach 30-tych XX w., APG OG, sygn. 3/860-17.

Spa House in the 1930s, APG OG, sig. 3/860-17.

85.3 Bulwar przed Domem Zdrojowym, APG OG, sygn. 3/863-486.

Boulevard in front of the Spa House, APG OG, sig. 3/863-486.

86.1 Statek wchodzący do portu, APG OG, sygn. 3/860-416.

A ship entering the harbor, APG OG, sig. 3/860-416.

„Morze po wszystkie czasy było i jest wszechwładnym żywiołem w dziejach narodów. Nie mieć dostępu do morza—to klęska. Jakkolwiek uchyliliśmy tę klęskę od siebie, trzeba pamiętać, że wciąż jeszcze stoimy u brzegów morza. Dalekie zamorskie światy i oceany stoją otworem, a prawa narodu polskiego nie wszystkimi jeszcze podąża szlakami. Morze jest odwieczne i dlatego jest wyrozumiałe. Nie zna ono tego zniecierpliwienia i gorączki, które widzimy na lądach — gdyż, zbliżając do siebie najdalsze krańce świata i niezliczone kraje, równocześnie daje nam tyleż dróg i kierunków, ile jest grzbietów fal i szlaków morskich."
(Henryk Floyar-Rajchman, Minister Przemysłu i Handlu, 1934 r.)

"The sea forever was and is the all-powerful element in the history of nations. Having no access to it – that is a disaster. Although we ourselves have averted that disaster, it needs to be kept in mind that we still toe the seashore. The distant lands overseas and oceans are open to us, and yet the cause of the Polish nation has not yet blazed every trail. The sea is eternal and thus forgiving. It knows nothing of that impatience and fevers we see on land – as, by getting the most remote ends of the world and countries without number close together, it at the same time provides us with as many routes and directions, as there are waves and sea lines."
(Henryk Floyar-Rajchman, minister for industry and trade, 1934)

86.2 Wejście główne do portu, 1945 r., APG OG, sygn. 3/859-135.

Main entry to the harbor, 1945, APG OG, file no. 3/859-135.

86.3 Latarnie u wejścia do portu – gdyńskiej bramy na świat, APG OG, sygn. 3/860-72.

Lights at the entry to the harbor – Gdynia's gateway to the world, APG OG, sig. 3/860-72.

87.1 3 VII 1936 r. zawinął do Gdyni fiński pancernik obrony wybrzeża „Ilmarinen", APG OG, sygn. 3/863-446.

Finnish coastal defense ship "Ilmarinen" steamed into Gdynia on July 3, 1936, APG OG, sig. 3/863-446.

87.2 Wizyta francuskich, belgijskich, norweskich i łotewskich attaché akredytowanych przy rządzie polskim 9 IX 1935 r., APG OG, sygn. 3/863-459.

Visit of the French, Belgian, Norwegian, and Latvian attaches, accredited with the Polish government, on September 9, 1935, APG OG, sig. 3/863-459.

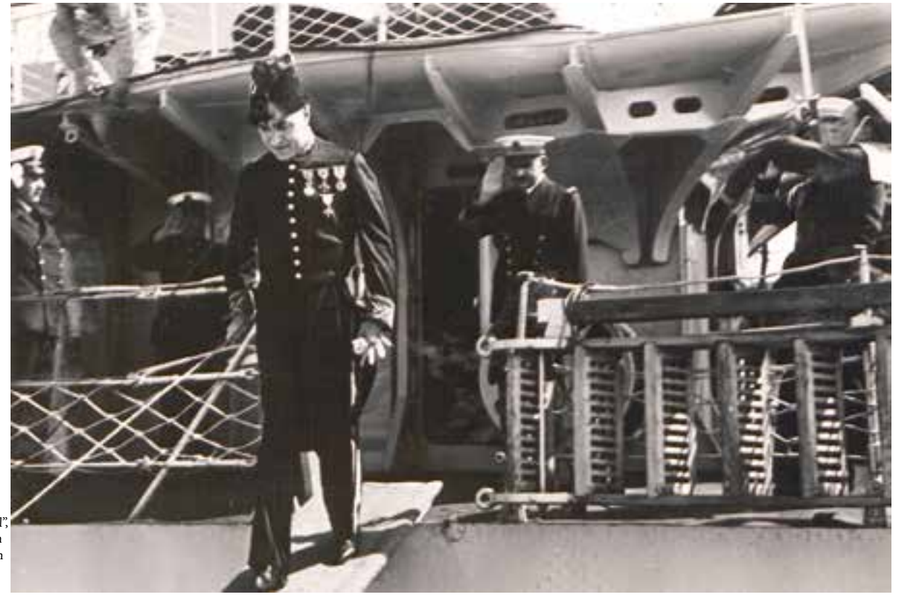

87.3 Wizyta francuskich niszczycieli „Jaguar", „Chacal" i „Leopard" z 8 VIII 1938 r. podczas rejsu szkolnego podchorążych marynarki wojennej z Ecole Navale w Breście, APG OG, sygn. 3/862-158.

Visit of French destroyers "Jaguar", "Chacal", and "Leopard" on August 8, 1938, while on a training journey for navy subalterns from Ecole Navale in Brest, APG OG, sig. 3/863-158.

88.1 Pancernik „Schleswig-Holstein" zniszczony przez naloty, Nadbrzeże Rumuńskie, 1945 r., APG OG, sygn. 3/859-189.

Battleship "Schleswig-Holstein", destroyed by aerial bombing, Romanian Quay, 1945 (APG OG, file no. 3/859-189)

88.2 Wrak pancernika „Gneisenau" zimą 1947 r, został podniesiony i pocięty na złom w 1951 r., APG, sygn. 1579/103-43, fot. M. Dobrzykowski „Ryś".

Wreck of battleship "Gneisenau", raised in the winter of 1947 and scrapped in 1951, APG, sig. 1579/103-43, photo by M. Dobrzykowski "Lynx".

88.3 Pozostałości działań wojennych, 1946 r., APG, sygn. 1579/99-87, fot. M. Dobrzykowski „Ryś".

Traces of war, 1946, APG, sig. 1579/99-87, photo by M. Dobrzykowski "Lynx".

88.4 Nadbrzeże Stanów Zjednoczonych w porcie, 1945 r., APG OG, sygn. 3/859-178.

The United States Quay in the harbor, 1945, APG OG, sig. 3/859-178.

89.1 Nowa rzeczywistość: pochód 1-majowy, 1953 r., APG, sygn. 2384/28803-9.

The new reality: May 1 parade, 1953, APG, sig. 2384/28803-9.

89.2 Budynek Miejskiej Rady Narodowej podczas Kongresu Zjednoczeniowego PPR i PPS, 1948 r., APG, sygn. 2384/22410-9.

People's Municipal Council building during the Union Congress of Polish parties of the Left, 1948, APG, sig. 2384/22410-9.

89.3 Gmach ZUS (później PLO) w 1949 r., APG OG, sygn. 90/4046.

The Social Security building (later on the Polish Ocean Lines building), 1949, APG OG, sig. 90/4046.

90.1 Brytyjski okręt-dok desantowy przeznaczony do szkolenia desantu morskiego NATO HMS „Intrepid" z wizytą w Gdyni, 1976 r., APG, sygn. 3127/16-165, fot. Marek Zarzecki.

HMS "Intrepid", British landing dock ship used for sea assault training in the NATO, visiting Gdynia in 1976, APG, sig. 3127/16-165, photo by Marek Zarzecki.

90.2 Defilada oddziału Marynarki Wojennej, Święto Morza, 1955 lub 1956 r., APG, sygn. 2384/28832-11, autor nieznany.

Polish Navy troops on parade, Sea Festival, 1955 or 1956, APG, sig. 2384/28832-11, author unknown.

90.3 Brytyjski jacht „Enchantress", APG OG, sygn. 3/862-104.

British yacht "Enchantress", APG OG, sig. 3/862-104.

90.4 Wizyta brytyjskiego Lorda Admiralicji Alfreda Duff Coopera z małżonką 8 VIII 1938 r. na pokładzie jachtu „Enchantress", APG OG, sygn. 3/862-91.

British Admiralty Lord Alfred Duff Cooper and his wife, visiting Gdynia on August 8, 1938, on board "Enchantress", APG OPG, sig. 3/862-91.

91 Targi Rybne, 1973 r., APG OG, sygn. 122/248 , fot. J. Uklejewski.

Fish Market, 1973, APG OG, sig. 122/248, photo by J. Uklejewski.

92.1 Skwer Kościuszki – panorama, 1964 r., APG OG, sygn. 90/3367, 3368, 3369, 3370 i 3371.

View of Kościuszki Square, 1964, APG OG, sig. 90/3367, 3368, 3369, 3370, 3371.

92.2 Obchody 50-lecia Gdyni,1976 r., APG, sygn. 3127/18-181, fot. Marek Zarzecki.

Celebrations of 50 years of Gdynia's incorporation as a city, 1976, APG, sig. 3127/18-181, photo by Marek Zarzecki.

92.3 Teatr Muzyczny w 1976 r., APG, sygn. 3127/16-144, fot. Marek Zarzecki.

Musical Theater in 1976, APG, sig. 3127/16-144, photo by Marek Zarzecki.

93 Widok na ulicę Wójta Radtkego i halę targową, 1962 r., APG OG, sygn. 90/2411, 2412 i 2413.

View of Wójta Radtkego Street and market hall, 1962, APG OG, sig. 90/2411, 2412, 2413.

94.1 APG OG, sygn. 90/2516.

APG OG, sig. 90/2516.

Ulica Władysława IV w budowie w 1962 r.

Władysława IV street under construction, 1962

94.2 APG OG, sygn. 90/2571.

APG OG, sig. 90/2571.

94.3 APG OG, sygn. 90/2518.

APG OG, sig. 90/2518.

95.1 Panorama - tory kolejowe i ulica Kielecka, 1962 r., APG OG, sygn. 90/2564, 2565, 2566, 2567, 2568 i 2569.

Panorama – railway tracks and Kielecka street, 1962, APG OG, sig. 90/2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569.

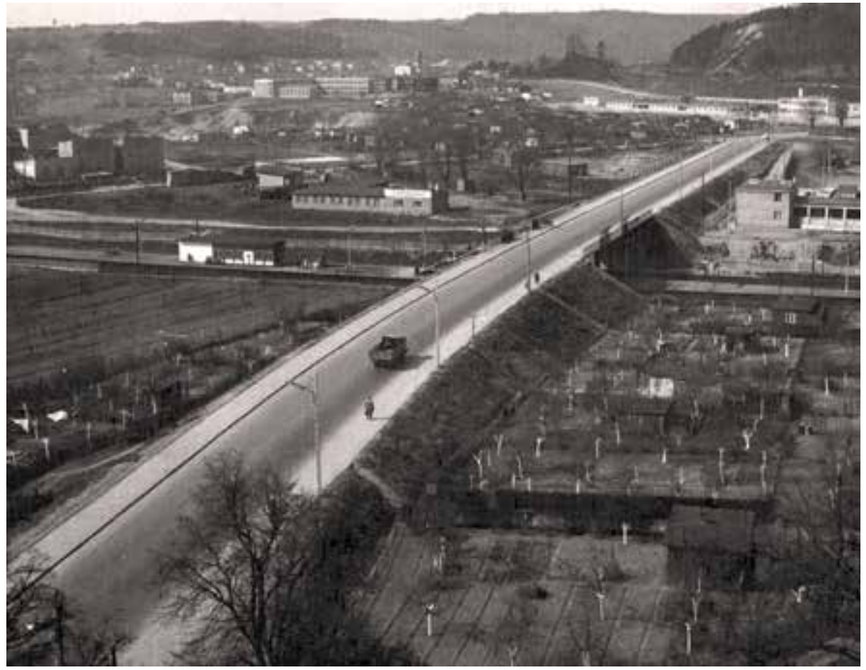

95.2 Aleja Zwycięstwa od wiaduktu Redłowskiego do ulicy Świętojańskiej, 1964 r., APG OG, sygn. 90/3741.

Zwycięstwa Avenue from overpass in Redłowo to Świętojańska Street, 1964, APG OG, sig. 90/3741.

96 Widok z budynku MRN na budowane osiedle Partyzantów, kościół franciszkanów, ulicę Czołgistów (Piłsudskiego) i wzgórze Nowotki (Świętego Maksymiliana), 1964 r., APG OG, sygn. 90/4689, 4690 i 4691.

View from the People's Municipal Council building towards the Partyzantów street housing blocks (under construction), Franciscan church, Czołgistów (now Piłsudskiego) Street, and Wzgórze Nowotki (now Wzgórze Świętego Maksymiliana) commuter train station, 1964, APG OG, sig. 90/4689, 4690, 4691.

97 Skrzyżowanie ulic Wielkopolskiej i Powstania Styczniowego z Aleją Zwycięstwa, 1962 r., APG OG, sygn. 90/2449 i 2450.

Crossing of Wielkopolska and Powstania Styczniowego streets with Zwycięstwa Avenue, 1962, APG OG, sig. 90/2449, 2450.

98.1 Orłowo - molo i osada rybacka, 1962 r., APG OG, sygn. 90/2442, 2443 i 2444.

Orłowo – the pier and the fishing settlement, 1962, APG OG, sig. 90/2442, 2443, 2444.

98.2 Łodzie rybackie na plaży, 1976 r., APG sygn. 3127/1-107, fot. Marek Zarzecki.

Fishing boats on the beach, 1976, APG, sig. 3127/1-107, photo by Marek Zarzecki.

98.3 Pensjonat „Biały Dwór" przy ulicy Przebendowskich 3, wybudowany w 1929 r., APG OG, sygn. 3/860-123.

"Biały Dwór" pension at 3 Przebendowskich Street, built in 1929, APG OG, sig. 3/860-123.

99.1 Molo i plaża w Orłowie, 1962 r., APG OG, sygn. 90/2480, 2481, 2482 i 2483.

Pier and beach, Orłowo, 1962, APG OG, sig. 90/2480, 2481, 2482, 2483.

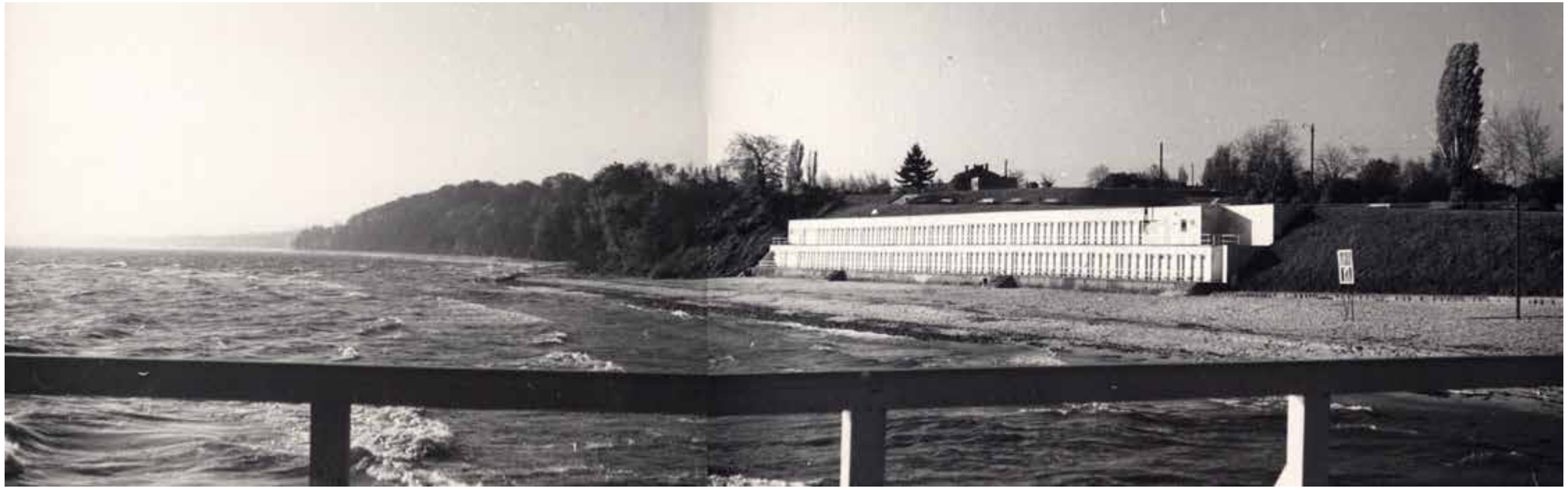

99.2 Łazienki, 1962 r., APG OG, sygn. 90/2478.

Bathhouses, 1962, APG OG, sig.90/2478.

100.1 Orłowo, widok na Domek Żeromskiego i domy rybaków, 1962 r., APG OG, sygn. 90/2440 i 2441.

Orłowo, a view of Żeromski's Cottage and fishermen's houses, 1962, APG OG, sig. 90/2440, 2441.

100.2 Kolibki, Aleja Zwycięstwa, 1963 r., APG OG, sygn. 90/3172.

Kolibki, Zwycięstwa Avenue, 1963, APG OG, sig. 90/3172.

100.3 Orłowo, osiedle PLO „Zegarkowo", 1962 r., APG OG, sygn. 90/2446.

Orłowo, the Polish Ocean Lines "Zegarkowo" development, 1962, APG OG, sig. 90/2446.

Publikacja sfinasowana ze środków Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych
Publication fundet by the Head Office of State Archives

i wsparciu
and support

Gdyńskiego Centrum Kultury

Przezydenta Miasta Gdyni

Stowarzyczenia Przyjaciół Archiwum Państwowego w Gdańsku

Wstęp / Introduction: Jarosław Drozd
Koncepcja i redakcja / Concept and editing: Andrzej Regliński
Tłumaczenie / Translation: Tomasz Gałązka
Wybór fotografii i opisy: Jarosław Drozd, Jolanta Musiał. Andrzej Regliński
Projekt graficzny / Artwork: Paweł Tarełko, Uppint.co

Wszystkie cytaty pochodzą z tygodnika „Polska Gospodarcza" wydawanego przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu (1930-1937)
All the quotes originate from the „Polska Gospodarcza" [„Economic Poland"] weekly, published by Ministry for Industry and Trade (1930-1937).

Okładka/ On the cover:
Widok na Basen Węglowy i ulicę Centralną, APG OG, sygn. 3/860-449.
A view of the Coal Dock and Centralna Street, APG OG, sig. 3/860-449.

Strona tytułowa/ Front page
Fotograf w porcie w Gdyni, APG OG, sygn. 3/863-590.
A photographer in the Gdynia harbor, APG OG, sig. 3/863-590.
Mapa Gdyni z 1824 r., APG OG, sygn. 683/117-1.
A map of Gdynia from 1824, APG OG, sig. 683/117-1.

Strona końcowa/ End page:
Plan Gdyni z 1929 r., APG OG, sygn. 682/7-533.
A city plan of Gdynia, 1929, APG OG, sig. 682/7-533.

ISBN 978-83-950600-0-7
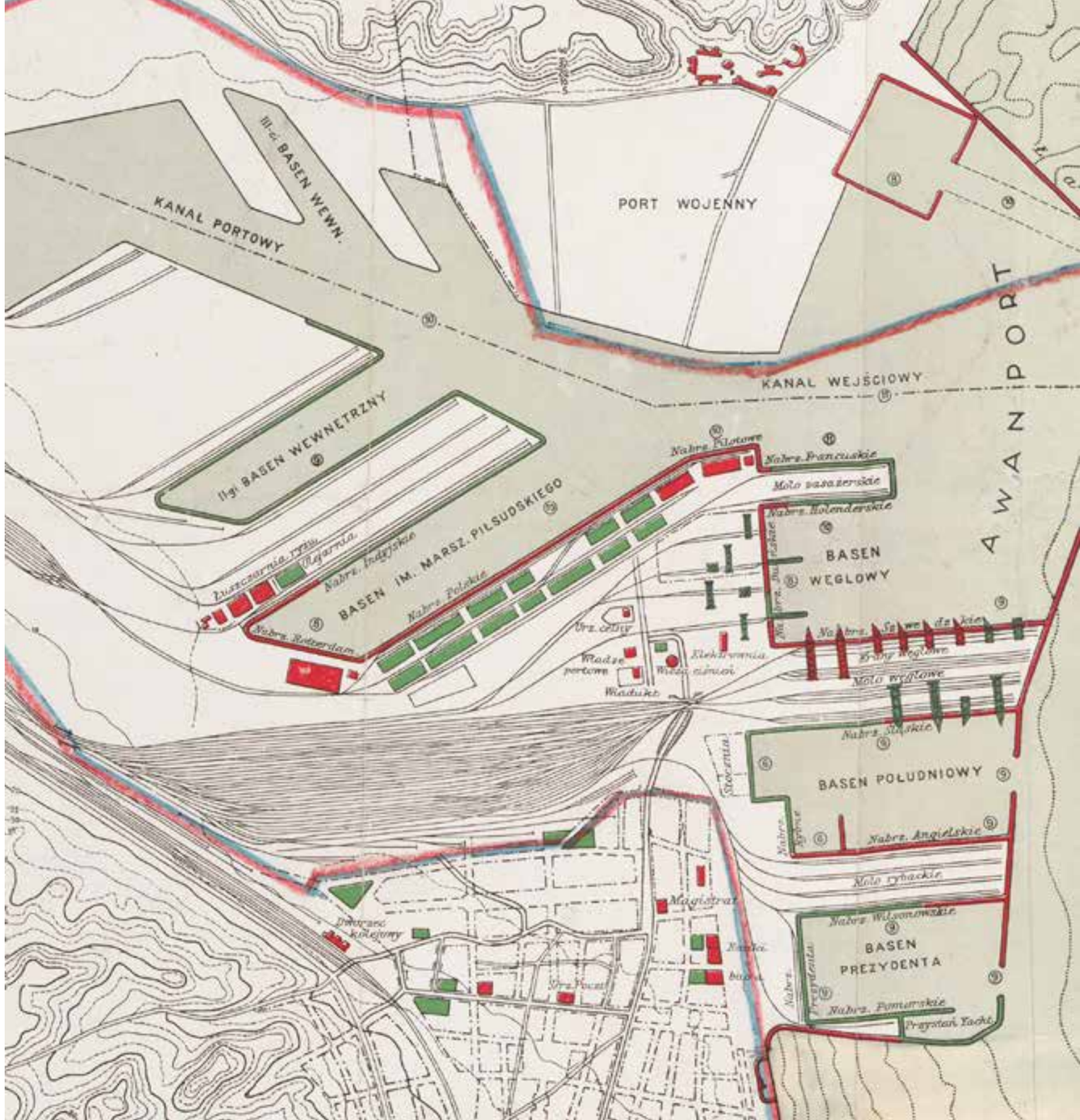
Skróty/Shortcuts:
APG - Archiwum Państwowe w Gdańsku / State Archives in Gdańsk
APG OG - Archiwum Państwowe w Gdańsku Oddział w Gdyni / State Archives in Gdańsk, Branch Of Gdynia